

et altitudo et profundū. scire etiā super eminentem scientiā caritatis cristi. vt impleamur omnem plenitudinē dei et post ista cum inuisibili hoste certamina. quomā volentibz et amantibus iugum xpi leue est. et sarcina eius leuis coronam victorie mereamur.

Explicit liber beati Augustini Episcopi
de agone xpiano.

Incipit liber eiusdē de Sermone dñi
in monte habito.

Sermone quē locutus est Ihus xps
in monte sicut in Euangelio s̄m ma
theū legim⁹. Si quis pie et sobrie cō
siderauit puto q̄ inueniet in eo q̄tū
ad mores p̄tinet optimos p̄fectū vite xpiane
modū. qd̄ polliceri nō temē audem⁹. s̄ ex ip̄is
eiusdē dñi verbis comiciētes. Nam sic ip̄e s̄mo
cōcluditur vt appareat mea p̄cepta eē omnia
que ad informandā vitā p̄tinet. Sic enī dicit
Om̄is ergo q̄ audiuit verba mea hec. et faciet
ea. simlato eū viro sapiētī. et cetera vsqz ad eū
locū et facta est ruina eius maḡ. Cum ergo nō
dixit q̄ audiit verba mea tm̄. s̄ addidit dicens
qui audiuit verba mea hec. satis ut arbitror si
gnificauit hec verba q̄ locutus in monte est

18.

FI

tam pfecte instrue vitā eoz qui voluerint fm̄
ea viuē ut merito oparetur edificati sup petra
hoc dixi ut appareat istū sermonē oib; pceptis
quib; xp̄iana vita informat esse pfectū. Nā de
hoc capitulo diligētī suo loco tractabit huius
ḡ sermo is inītiū sic assumit. Cū vidisset autē
Ih̄us turbas multas ascendit in montē. ⁊ cū se
dis; accesserēt ad eū discipuli eius ⁊ aperies os
suū docebat eos dicēs. Si queris. q̄d significet
mōs bñ intelligē significare maiora pcepta iusti
cie q̄ minora erāt q̄ iudeis data sunt. Vñ tñ
deus p scōs pphetas ⁊ faulos suos fm̄ ordina
tissimā distribucō; tpm̄ dedit miōra pcepta po
pulo quē timore adhuc alligati oportebat et
per filiū suū maiora populo. quē caritate iā li
berari cōuenerat. Cum autē minora minorib;
maiora maiorib; danē ab eo danē q̄ sol⁹ nouit
cōgruentē suis tpi; gñi huāno exhibē medi
cinā. Nec mirū ē q̄ danē pcepta maiora pp̄ re
gnū celoz. ⁊ miōra data sūt pp̄ regnū t̄renū
ab eod̄ vno deo q̄ fecit celū ⁊ t̄rā. De hac ergo
iusticia q̄ maior ē p p̄ham̄ dī. Iusticia tua sic
montes dei. Et hoc bñ significat q̄ ab vno mḡto
solo. docēdis tātis reb; ydoneo docēt in monte
Sedēs aut docet quod p̄inet ad dignitatē ma
gisterij et accedunt ad eum discipuli eius vt
audiendis verbis illius hñ essent etiā corpore

videtur qui p̄
quod. Ap̄tū
finitiorum
mōra. ⁊
si esse sermo
dicit est apu
tū solebat
an̄ paup̄
legim⁹ sc̄
ramis et
sp̄s auda
magnos h̄
sp̄s etiā
grando in
vno nesciat h̄
stentis. Vñ
causas v
gūne p
id est ni
māpe op
ad hūmā sa
quō ⁊ eorū
Sup̄bi ergo.
Beati aut pa
si. Et m̄tes
Iam cecido
et p̄p̄o m

viciniores qui preceptis implendis aio appropin-
quabant. Aperuit os suum et docebat eos dicens
Ista circulo cutio que scribitur et aperies os suum for-
tasse ipsa mora commendat aliquanto longiore futu-
rum esse sermonem nisi forte non vacat quod nunc eum
dictum est aperuisse os suum quod ipse in lege veteri ape-
rire solebat ora prophetarum. Quid ergo dicit. Be-
ati pauperes spiritu quoniam ipse est regnum celorum
legimus scriptum de appetitione rerum temporalium omnia
vanitas et presumptio spiritus. Presumptio autem
spiritus audaciam et superbiam significat vulgo et iam
magnos spiritus superbi habere dicuntur et tunc quicquid
spiritus etiam ventus vocat. vnde scriptum est. Ignis
grando mixtae glacies spiritus tempestatum. Quis ve-
ro nesciat superbos inflatos dici tanquam vento di-
stentos. vnde est etiam illud apostoli. Scientia inflat
caritas vero edificat quapropter tunc hic intelli-
guntur pauperes spiritu humiles et timentes deum
id est non habentes inflantem spiritum. Nec aliunde oino
incipere oportuit beatitudinem siquidem puentiam est
ad summam sapientiam. Incipit autem sapientie timor domini
quod et e contrario. incipit omnis peccati superbia scribitur
Superbi ergo appetant et diligant regna terrarum
Beati autem pauperes spiritu quoniam ipse est regnum celo-
rum. Beati mites quoniam ipsi hereditate possidebunt terram
Illam credo terram de qua in psal. 82. Spes mea
est portio mea in terra viventium. Significat ei

sūt qui deū istis exterioribz oculis querūt cum
corde videatur . sicut alibi scriptū est . Et in sim-
plicitate cordis q̄rite illū hoc est enī mundum
cor qd̄ est simplex cor . Et quēadmodū lumen
hic videri non p̄t nisi oculis mūdis ita nec de-
us vidē nisi mundū sit illud quo videri potest
Beati pacifici qm̄ ipi filij dei vocabūtur . In pa-
ce p̄fectō est vbi nil repugnat a ideo filij dei pa-
cifici . qm̄ nihil in eis resistit deo . a vtiqz filij si-
militudinē p̄ris h̄re d̄nt . pacifici aut̄ in semet-
ipsis sūt qui om̄es animi sui motus ōponētes a
subicientes rōni id est menti a spūi carnalesqz
ōcupiscentias h̄ntes edomitas . fiūt regnū dei
in quo ita ordinata sunt oīa . vt id qd̄ est in ho-
mine p̄ncipiū a excellens hoc impet ceteris nō
reluctantibz q̄ sunt nobis bestiisqz om̄ia at-
qz idipm̄ qd̄ excellit in hoīe id est mens a racō
subiciat̄ potiori qd̄ est ip̄a veritas v̄nigenitus
filius dei . Neqz enī impare inferioribz p̄t nisi
superiori se ip̄e subiciat . Et hęc est pax que datur
in terra hoībus bone volūtatis hęc vita ōsuma-
tā p̄fectiqz sapiētis . De hm̄oi regno pacatissimo
a ordinatissimo missus est p̄nceps foras huius
seculi q̄ pueris inordinatis que d̄natur hac
pace int̄secus ōstituta atqz firmata quascūqz
p̄secuciones ille q̄ foras missus est for̄msecus
ōcitauerit auget gloriā que fm̄ deum est non

Inde iam incipit scire quibz modis seculi huius
p carnalē cōsuetudinē ad peccā teneat. Itaqz
nihil tercio gradu in quo scia est. Lugeť amif
fio sūmī boni qz inhētur extremis. In quarto
aūt gradu. labor est vbi vehementē incūbitur
nisi sese aimus auellat ab eis qui pestifera dul
cedine nexus est. hic ergo esuritur a sitie iusti
cia a multū necēaria est fortitudo. qz non relin
quē sine dolore qđ cum delectacōne retinetur.
Quinto aūt gradu pseuerātibz in labore dat eua
dendi cōsiliū. quia n̄ quisqz adiuuetur a supiore
nullo mō sibi est ydoneus nisi sese tātis miseri
arū implicamētis expediat. Est aūt iustū cōsiliū
vt qui se a potencōre adiuuari vult adiuuet i
firmiorē in quo ipē potērior. Itaqz bti miseri
cordes qm̄ ipōz miserebit deus. Sexto gradu
est cordis mūdicia de bona cōscia bonoz operū
valens ad cōtemplandū sūmū illud bonū qđ
solo puro a sereno intellectu cerni pōt. Postre
mo est septiā ipa sapiētia id est cōtemplacio
veritatis pacificās totū hōiem a suscipiēs simi
litudinē dei q̄ ita cōcluditur. Beati pacifici qm̄
ipi filij dei vocabunt. Octaua tāqz ad caput re
dit qz cōsumatū pfectūqz cōndit et pbat. Itaqz
in p̄ma et in octaua noiatum est regnū celozū
Beati paupes spū qm̄ ipōz est regnū celozū
et bti qui psecucōnem patiūtur. ppter iusticiā

De quibz hic dicitur. Beati qui lugent. fortitudo congruit esurientibus et sitientibus laborant enim desiderantes gaudium de veteris bonis et amore a terrenis et temporalibus auertent cupientes. De quibz hic dicitur. Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam. Consilium congruit misericordibus hoc enim unum remedium est de tantis malis euadendi ut dimittamur sicut et nobis dimitti volumus et adiuuemus in quo possumus alios sicut et nos in quo non possumus cupimus adiuuari. De quibz hic dicitur. Beati misericordes. Intellectus congruit mundis corde tanquam purgato oculo quo cerni possit quod corpe oculus non vidit. nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit. De quibz hic dicitur. Beati mundi corde et cetera. Sapientia congruit pacificis in quibus iam ordinata sunt omnia nullusque motus aduersus rationem rebellis est sed cuncta obtempant spiritui hominis cum et ipse obtempat deo. De quibz hic dicitur. Beati pacifici. unum autem primum quod est regnum celorum per huius gradibus varie notatum est. In primo sicut oportebat posuit est regnum celorum quod est perfecte summeque sapientie anime rationalis. Sic itaque dictum est. Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum tanquam dicitur in initium sapientie timor domini. Mitibus hereditas tanquam testamentum patris cum pietate querentibus beati mites quoniam ipsi hereditate possidebunt terram lugentibus solacio tanquam scientibus quod amiserit

di. q̄s non
n angustia
m periculū
tū nā octa
soluat ut p
anq̄ a rapite
hī ecclā lepō.
as loquit hīs
intellectu
ano apit hīc
ipit a sapientia
tū sapientie tō:
nq̄ alandōs
caida pietas
m. siliū. lēp̄
de dei cōgruit
paupes spū qm̄
est nō mītan nō
dū aliam sapie
as cōgruit mī
uar sanctam
quod nendū
uod est mīcē
qm̄ ipi possi
gnabz qui iā
nal. vidi tere
nāns appieit

a quibz merſi ſūt. Beati qui lugēt qm̄ ipi cōſo
labūtur. Eſuriētibz ⁊ ſitiētibz ſatuitas tanq̄ re
ſictio laborantibz fortitq; certantibz ad ſalutē
bū qua eſuriūt ⁊ ſitiūt iuſticiā qm̄ ipi ſaturabū
tur. Miſericordibz mīa tanq̄ vno ⁊ optimo cō
ſilio vtentibz. vt hic eis exhibeat a potentiore.
qđ in validioribz exhibent. bū miſericordes qm̄
ipōrum miſerebit deus. Mūdis corde facultas
videndi deū. tanq̄ puz oculū ad intelligenda
eterna gerentibz. beati mūdi corde qm̄ ipi deū
videbūt. Pacificis dei ſimilitudo tanq̄ pfecte
ſapiētibz formatis. ſ; ad ymaginē dei p regnā
cionē renouati hois. beati pacifici qm̄ ipſi filij
dei vocabūtur. Et iſta quidē i hac vita poſſunt
oplēri ſicut cōpleta in aplis eſſe credim⁹ nam
illa oimoda ⁊ in angelicā formā mutacio que
poſt hanc vitam pmititur. nullis verbis expo
ni pōt. bū ergo q̄ pſecōem patiūtur ppter iu
ſticiā qm̄ ipōz ē regnū celoꝝ. Hec octaua ſn̄a
q̄ ad caput redit. pſc̄dūq; hōiem dēdarat ſigfi
cat fortasse ⁊ circūciſionē. viij. die i veteri teſta
mēto. ⁊ dñi reſurrectionē poſt ſabbatū q̄ ē vti
q; octau⁹ dies idēq; p̄m⁹ ⁊ celebracōez octaua
tū feriaz q̄s i regnācōe noui hois celebram⁹ ⁊
nuēro ipō p̄hexoſtes. Nā ſeptenaio nuēro ſe
pcies multiplicato q̄ ſiūt. q̄dragita. ix. xlviii.
q̄ſi. viij. additur. vt quinquaginta cōpleant. ⁊

tanquam ad ep
ſeque i regni
ipm̄ ⁊ cōſolam
aliquamur. ⁊ m
p̄na p̄ſc̄dū omē
po veritate et
m̄q; cū vobis
omē mali ad
Gaudet ⁊ cert
in aris. Alibi
ſc̄dū. facult
ppiano m̄m̄
na c̄c̄al ſic
nido h̄le regū
lobita ⁊ p̄ſc̄dū
m̄. de quibz v̄
ſermonē in co
dicē. Gloria
bulatio pac
tōnem. p̄ban
q̄ caritas dei d
ſc̄dū qui datus ē
ſc̄dū c̄c̄l ſi ſi
ſc̄dū ſc̄dū cum e
t̄m̄c̄a noie p̄
c̄c̄dū p̄ſc̄dū ſi b
c̄c̄dū q̄ vno d̄m̄

tanq̄ redeat ad caput quo die missus ē spūs
scūs quo ī regnū celoꝝ ducimur ⁊ hereditatē
accipim⁹ ⁊ cōsolamur ⁊ patimur et misericor
diā cōsequimur ⁊ mūdāmur ⁊ pacificāmur at
q; ita pfecti omīs extnsecus illatas molestias
pro veritate et iusticia sustinem⁹. Beati eritis
inqt̄ cū vobis maledicēt ⁊ psequētur. et dicēt
omē malū aduersus vos menciētes ppter me
Gaudete ⁊ exultate qm̄ merces vr̄a multa est
in celis. Si aduertat quīsq̄is delicias huius
seculi. ⁊ facultates rerū t̄paliū. q̄rit in nomīe
xp̄iano. intrnsecus eē b̄titudinē nr̄am. sicut de
aīa eccl̄astica ore p̄phetico dicūt. Omīs pulcri
tudo filie regū intrnsecus. Nam extnsec⁹ ma
ledicta ⁊ psecuōnes ⁊ detractiones p̄mittun
tur. de quib; t̄m̄ magna merces. in cel̄ est que
sentitur in corde patientiū eoz qui iā possunt
dicē. Gloriamur in tribulacōib; . sciētes q; tri
bulacio paciētīā opatur. paciētīa aut̄ proba
cōnem. p̄batio vero spem. spes aut̄ nō cōfundit
q; caritas dei diffusa est in cordib; nr̄is p spm̄
scm̄. qui datus est nobis. Non enī ista perpeti
fructuosū est s; ista pro xp̄i noīe. nō solū equo
aīo. sed etiā cum exultacōne tollerare. Nā mul
tū heretici noīe xp̄iano aīas decipiētes. multa
talia paciūtur. s; ideo excludūtur ab ista mer
cede. q; non dictū est t̄m̄. b̄tū quā psecuōnem

a catholica disciplina xpianus vocat. Gaude
te inquit et exultate. quoniam merces vestra multa est in
celis. Non hic celos dici puto superiores partes
huius visibilis mundi. Non enim merces vestra que
incommissa et eterna esse debet in rebus volubilibus
et temporalibus collocanda est. sed in celis dictum puto
in spiritualibus firmamentis ubi habitat sempiterna
iusticia. in quorum operatione terra dicitur anima inquam
cui peccatum dictum est. Terra es et in terram ibis
de hijs celis dicit apostolus. Quoniam conuersatio
nostra in celis est. Sentiant iam ergo istam mercedem
qui gaudent spiritualibus bonis. sed omni ex parte profi
cietur. cum autem hoc modum induerit immortalitatem.
Ita enim inquit persecuti sunt et prophetas qui ante vos
fuerunt. Nunc persecutionem generaliter posuit et in
maledictis et in dilaceratione fame. Et bene exem
plo adhortatus est. quod vera dicentes solent perse
cutionem pati. nec tamen ideo prophete antequam timore
persecutionis a veritatis predicacione defecerunt. Re
ditissime itaque sequitur. Vos estis sal terre. ostē
dens fatuos esse iudicandos. qui temporalium bonorum
vel copiam sectantes. vel inopiam metuētes amit
tunt eterna que nec dari possunt ab hominibus nec
auferrī. Itaque si sal infatuatum fuerit in quo sa
lietur. idem si vos per quos odiendi sunt quodammodo
populi. metu persecutionem temporalium amiseritis regem
celorum. qui erunt homines per quos vobis error auferat

cia. ubi anti
cia. quod iustus
aliud ex ista
caritas non
o enim proprimi
e no dilamacee
a aut possit ad
hinc. a dicit omi
ce hic sic malum
u omnia crea
o dictu est. Non
us es. a demonu
hinc. sicut de illo
propheta est. Mis
vultu. Persequi
appere. quod fecit
adheret. Quod e
adus possit. ut dicit
vos. si addit me
pro vos addit
e fame sic turpi
e pante ppi. q
n et vera dican
atur. a si aliq
emeritate hoi
epm ista pasue
n fm vra fidem

timet ne aliqd in rebz corp'alibz a t'palibz mole-
stie paciat. Et bñ modius dicitur siue ppter retri-
bucōnem mensure qz ea quisqz recipit q̄ gessit
i corp'e ut illuc inqt aplūs. Recipiat vnusquisqz
qz que gessit in corpore a tanq̄ de hoc modio
corp'is. alio loco dicitur. In qua enī mensura mēsi
fueritis remecietur vob. siue qnī t'palia bona q̄
corp'e paguntur certa dierū mensurā inchoan-
tur a transeūt quā fortasse modius significat
Eterna vero a sp'itualia nullo tali fine cohercē-
tur. Non enī ad mensurā dat deus spm̄ s' b' mo-
dio ergo lucernā poit q̄sq̄us lucē doctrine to-
tie omodis t'palibus obscurat et tegit sup ean-
delabru aut qui corpus suū ministerio dei subici-
tit vt superior sit predicacō veritatis et inferior
sit seruitus corp'is p ipam tñ corp'is seruitutē
excellior luceat doctrina que p officia corp'alia
id est p vocem a linguā a ceteros corp'is motus
in bonis opibz sinuat dicētibz. Sup eādelabru
ergo ponit lucernā cum dicit aplūs. Non sic
pugno tanq̄ aerē cēdes s' castigo corpus meū
a seruitutē subicio ne forte aliq̄s p'dicans ipse
reprobus inueniat. qz vero ait vt luceat oibz
qui in domo sūt. domū puto dictā habitacōem
hoim id est ipm mundū ppter id qd superius
ait. Vos estis lux mūdi. aut si domū vult acci-
pere quisqz eccliam. neqz hic est absurdū. Sic

luceat inqt lumē vēm coram hoibus vt videāt
facta vrā bona. ⁊ glorificēt prēm vestrū qui in
celis est. Si tantūmō dicēt sic luceat lumē vēm
coram hoibus vt videāt bona vstra facta finē
ostituisse videntur in laudibus hominū. quas
querūt ypocrite et qui ambiūt ad honores et
captāt inamissimā gloriā. Contra quos dicē.
Si adhuc hoib; placēm xpi serū nō eēm. Et p
pheta. Qui hoibus placēt cōfusi sunt qz deus
nihil fecit illos. Et itē ofringet deus ossa eorū
quā hoibus placēt. Et rursum aplūs. Non effi
ciamur inanis glorie cupidi. Et ipē iterū pbet
aut se homo ⁊ tunc hēbit gloriā in semetipō et
nō in altero. Non ergo tantū dixit vt videant
bona opa vstra. Sed addidit ⁊ glorificēt pa
trē vestrū quā in celis est. vt hōc ipm qd homo
p bona opa plac; hoib; vt in illo gloriificēt de⁹
hoc enī laudātib; expedit vt non hoie; sed deū
honorēt. sicut in ipō hoie quem portabat dñs
oñdit vbi admirete turbe de palitico sanato
virtutes ei⁹ sicut in euāgelio scriptū est. timu
erūt ⁊ glorificauerūt deū q̄ dedit ptātem hoib;
talē. cui⁹ imitat aplūs paul⁹ dicit. Tm̄ autē
audientes erāt qm̄ q̄ aliquñ nos psequēbatur
nūc euāgelizat fidē quā aliquñ vastabat ⁊ in me
glorificabāt deū postea ḡ q̄ cohortat⁹ ē audie
tes vt se ppararēt ad oia sustinenda p veritate

apostolus ⁊ non
posset ⁊ ca
nō ad laudē
p bona referēt
dicit qz dicit
nolum⁹ oia
nā non absē
tas absē
quā alia di
sit. Non inq
vere legē an
imple. In h
vriū; nā
solū legē
habet aut fac
stiterunt qu
qd minus t
magis ph
Amē dico
Iota vni⁹ a
ne oia fiant
ad pñtionē t
sūt ad melior
ne vni⁹ appē
melligi mī
pse singularē
Ier. m. 1. 11

atq; iusticia et non absconderet bonum quod accep-
turi erant si ea temeritate diceret ut ceteros
doceret non ad laudem suam sed ad gloriam dei sua
opa bona referentes incipit eos iam informare
et docere quod doceret tanquam si quererent dicentes. Ec-
ce volumus omnia sustinere pro tuo nomine et doctrina
tua non abscondere. Sed quod est hoc ipsum quod ve-
tas abscondi et pro quo iubes omnia tollerari. Num
quid alia dicitur? es contra ea que in lege scripta
sunt. Non inquit. Nolite enim putare quoniam veni sol-
vere legem aut prophetas non veni solvere sed ad
implere. In hac enim sententia sensus duplex est sed
utrumque tractandum est. Nam qui dicit non veni
solvere legem sed implere aut addendo dicit quod minus
habere aut faciendo quod habere. Illud ergo prius
consideremus quod prius posuit. Nam qui addit
quod minus habere non utrumque solvit quod invenit sed
magis perficiendo confirmat. Et ideo sequitur et dicit
Amen dico vobis donec transeat celum et terra
Iota unum aut unum apex non preteribit a lege do-
nec omnia fiant. dum enim fiunt etiam illa que adduntur
ad perfectionem multo magis sunt illa que premissa
sunt ad inchoationem. Quod autem ait Iota unum
aut unum apex non transibit a lege nihil potest aliud
intelligi nisi vehementer expressio perfectionis quam
per litteras singulas demonstrata est. in eis quas litteras
Iota minor est ceteris quod uno ductu fit. Apex

aũt est etiã ipius aliq̄ in fumo picula. Quibus
verbis oñdit in lege ad effectũ etiã mima q̄q̄
pducã. Deinde subiecit. Qui eni soluerit vnũ
de mandatis istis a docuerit sic hoies mimus
vocabitur in regno celoꝝ. Mandata ergo mi-
ma significatur p vnũ iota a vnũ apicem. Qui
ei soluerit a docuerit sic id est fm̄ id qđ soluit
nõ fm̄ id qđ inuenit a legit mimus vocabit̄ i
regno celoꝝ a fortasse iõ non eit in regno celo
rũ vbi ñ magni eẽ non pũt. Qui aũt fecerit et
docuerit sic hoc est. q̄ aũt nõ solueit a docueit
sic fm̄ id qđ nõ soluit. q̄ vero magnũ vocabit̄
in regno celoꝝ sequit̄ ut etiã sit i regno celoꝝ
q̄ magni admittũtur. Ad hoc ei pũct quid
sequit̄. Dico ei vob̄ quia ñ habũdauerit iusti-
cia vrã plusq̄ scribarũ a phariseoꝝ non intra-
bitis in regnũ celoꝝ id est ñ nõ solũ illa mima
legis p̄cepta impleuerit̄ q̄ inelxãt hoies. sed
etiã ista q̄ a me addũtur q̄ nõ veni soluẽ legẽ
s̄ adimplẽ nõ intrabit̄ i regnũ celoꝝ. s̄ dicis
m̄. Si de mãdatis ill̄ mimis. cũ sup̄ loq̄retur
dixit mimũ vocari in regno celoꝝ q̄sq̄ vnũ
eoꝝ soluerit a fm̄ suã solucõ; docueit magnũ
aũt vocari q̄sq̄ ea fecerit a sic docueit a ex eo
iam in regno celoꝝ futurũ esse q̄ magnus est
qđ opus est addi p̄ceptis legis mimis si iã in
regno celoꝝ p̄t esse quia magnus est q̄sq̄

ea fecerit et sic docuerit. quapropter sic accipien-
da est illa sima. Qui autem fecerit et docuerit sic
magnus vocabitur in regno celorum id est non sicut
illa sima. sed secundum illam quam ego didurus sum. Que
sunt autem ista et habundet iusticia inquit vestra
super scribarum et phariseorum. quia nisi habundauerit
iusticia non intrabitis in regnum celorum. Ergo qui
soluerit illam simam et sic docuerit minimus voca-
bitur. qui autem fecerat illam simam et sic docuerit non
iam magnus habundus est et idoneus regno celo-
rum. sed tamen non tam minimus quam ille qui soluit
ut autem sit magnus atque illi regno aptus facere
debet et docere sicut Christus nunc docet id est ut ha-
bundet iusticia eius super scribarum et phariseorum
Iusticia phariseorum est. ut non occidat. Iusti-
cia eorum qui intraturi sunt in regnum dei. ut non
irascantur sine causa. Minimum ergo est. non oc-
cidere. et qui illud soluerit minimus vocabitur in
regno celorum. Qui autem illud impleuerit ut non
occidat. non continuo magnus erit et idoneus in
regno celorum sed tamen ascendit aliquem gradum
proficietur autem si nec irascitur sine causa. quod si profe-
cerit multo remotior erit ab homicidio. Qua
propter qui docet ut non irascamur non soluit le-
gem ne occidam? sed implet potius ut et foris
dum non occidimus et in corde non irascimur inno-
centiam custodiamus. Audistis ergo quia dictum est

nō significantē aliqd s̄ indignātis aī motum
exp̄mentē. Has interiectioēs vocant ḡmatici
pt̄culas oīom̄is significātes cōmoti aī affectū
velut cum dī adolente hēu v̄l ab irascente hēu
Que vocēs quarūq; linguarū sūt pp̄rie nec in
aliā linguā facile trāferūtur. Que causa v̄tiq;
coegit tā grecū q̄ latinū interp̄tem vocē ip̄am
ponē tñ quō eam interp̄tareē non inueniret.
Gradus itaq; sūt in istis p̄cis. vt p̄mo quisq;
irascat a eū motū retineat in corde ceptū. Itā
si extorserit vocē indignātis ip̄a cōmotio non
significantē aliqd. sed illū aīmi motū ip̄a eru
p̄one testantē q̄ firmiat ille cui irascitur. pl̄
est v̄tiq; q̄ si furgēs ira silencio p̄mētur. Si ve
ro non solū vox indignātis audiat. s̄ etiā ver
bū qd iam eius certā vitupacōnem in quē pro
fertur designet a notet. q̄s dubitet ampli⁹ hoc
esse q̄ si solus indignacōnis son⁹ edētur. Itā
q; in p̄mo vnū est id est ira sola. in secūdo duo
ira a vox que irā significat. a in vocē ip̄a certa
vitupacōis exp̄ssio. Vide nūc etiā tres reatus
Judicij. consilij. a iehenne ignis. nā in iudicio
defensiom̄i adhuc dat̄ locus. in cōsilio aut̄ quā
q̄ a iudiciū esse solet. tñ quia int̄esse aliquid
hoc loco fateri cogit ipsa distinctio. Vidē ad
cōsiliū p̄tinē s̄nē prolacio. quī non iam cū ip̄so
reο agitur. v̄trū damnādus sit sed int̄ se qui

quos etiā frēs noiauit. non enī id fecit sine cā
Ideo autē hic frater subaudiend⁹ est q̄ de mi
inico postea dicit quō etenim ip̄ tractand⁹ sit
maiore iusticia. deī hic seq̄tur. Si ergo obtu
leris mun⁹ tuū ad altare. ⁊ illic recordatus fu
eris q̄ frater tu⁹ habz aliquid aduersus te. re
linque ibi mun⁹ tuū añ altare ⁊ vade prius re
cōsiliari fr̄i tuo. ⁊ tūc venies offeres tuū. hinc
itaq; apparet de fr̄e sup̄ius dictū est. quō snia
q̄ sequitur ea diuisione cōnectitur. vt sup̄iori
attestet. Non enī ait. Si autē obtuleris mun⁹
tuū in altare s̄ ait signo obtuleris mun⁹ tuū
ad altare. Nam si irasci nō est fas fr̄i suo sine
causa aut dicē racha aut dicē fatue multomi
nus fas est. aīo tenē aliquid vt modū indig
cio cōuertatur. ad qđ p̄inet etiā qđ alio loco
dicit. Non occidat sol sup̄ iracūdiam vestram
Iubemur ergo illaturi mun⁹ ad altare si recor
dati fuerim⁹ aliqđ aduersū nos h̄re fr̄em mu
nus añ altare relinque ⁊ perge ac reconsiliari
fratri. deī venire ⁊ mun⁹ offerre. Qđ si accipi
atur ad lrām fortasse aliq̄s credat ita fieri oport
tere si p̄ns frater est. Non enī diucius differri
pōt cum mun⁹ tuū relinque ante altare iubea
ris. Si ergo de absēte ⁊ qđ fieri pōt etiā tūisma
re ostituto aliqđ tale veiet in mentē absurdū
est credē mun⁹ añ altare relinquendū qđ post

terras a marria perrata offeras deo. Et ideo
profus ad spiritualia intro refugē cogimur vt
hic qđ dictū est sine abſurditate poſſit intelli
gi. Altare itaq; ſpecialit̄ in interiore dei tēplo
ipam fidē accipe poſſum⁹ cui⁹ ſignū eſt altare
viſibile. Qđlibet enī munus offerim⁹ deo. ſiue
pphetia. ſiue doctrinā. ſiue orōem. ſiue ymnū
ſiue psalmū. a ſi qđ tale aliud ſpiritualiū dono
rū aīo occurrerit. acceptū eē nō pōt deo. n̄ fidei
ſinceritate fulciatur. a ei fixe atq; immobili tā
q̄ imponat. vt poſſit integrū at; illibatū eē qđ
loq̄mur. Nam multi hēnti nō hntes altare id
eſt verā fidē blaſphemias p laude dixerūt. ter
renis viz opimomb; aggrauati. votū ſuū tāq;
in terrā proiciētes. S; deb; eſſe ſana etiā offerē
tis intencō. a p̄pterea cū tale aliqđ oblaturi in
corde ſum⁹ nrō. id eſt in interiori dei tēplo. Tē
plū enī dei ſem̄ eſt inq̄t qđ eſtis vs. a in inter
iori hoīe hitare xpm p fidē in cordib; veſtris. ſi
i mentē venerit q̄ aduerſū nos aliqđ hēat fra
ter id ē ſi nos eū in aliquo leſim⁹. tūc ei ipē h;
aduerſus nos. Nā nos aduerſū illū hēm⁹ ſi ipē
nos leſit. vbi nō opus ē pergē ad recōſiliacōez
Nō ei poſtulab; ab eo veniā q̄ tibi fecit iniuriā
ſ; em̄ dimittis ſic tibi a dño dimitā cupis qđ
ipē omiseris. Pergendū ē ergo ad recōſiliacōz
eum in mentē venerit. q̄ nos forte in aliquo

frōm. Per
ſi dicitur
q̄p̄tā cogit
as aīum ob
p̄m̄s ei non
mōtate veni
fretis p̄ger
ſi electime
ens id eſt i
q̄p̄tā offerē
ſuo vt nō it
dicit ſine ē
qđ tūc ſup
aliquo lapſi
p̄lia aīo veni
dante ſpū v
ſpū op̄i ip̄o
qđ ſequi
uolus ato
te aduerſar
ſtes. a in car
eas m̄dē dōm
Judic̄ intelligi
quēq; ſi omē u
telig; angeli
a angelis ſun
dñi vras a mo

frēm leſim⁹. Pergendū aut nō pedibz corpis
ſ; motibz aīmi. vt te huīli affectu pſternas frī
ad quē cara cogitacōne cucurreris in cōſpectu
eius cū mun⁹ oblaturus es. Ita etiā ſi pñs ſit
poteris eū non ſimulato aīo lenire atq; mgēm
reuocare veniā postulādo. ſi hoc prius corā deo
feceris p̄gens ad eū non pigro motu corpis
ſ; celerrimo dilectiōnis affectu atq; inde veni
ens id eſt intencōnem reuocās ad id qđ agē
cepas offeres mun⁹ tuū. Quis aut facit vt frī
ſuo vl nō iraleatur ſine cauſa vl racha non
dicat ſine cāvl eū fatuū nō appellat ſine cauſa
qđ totū ſupbiſſime admittit vl ſi forte in horz
aliquo lapſus fuerit. qđ eſt vnū remediū. ſup
plici aīo veniā dēp̄ctur. niſi qđquīs inanis ia
ctantie ſpū non inflatur. Beati ergo paupes
ſpū qm̄ ipōz eſt regnū celoꝝ. Nūc iā videam⁹
qđ ſequitur. Eſto inquit aduerſario tuo beni
uolus cito dū es in via cū eo. ne forte tradat
te aduerſarius iudici. ⁊ iudex tradat te mini
ſtro. ⁊ in carcerē mittaris. Amē dico tibi non
eris inde donec reddas nouiſſimū quadrātē
Iudicē intelligo xpm̄. pater enī non iudicat
quenq; ſ; omē iudiciū dedit filio. Miniſtrū in
telligo angelū. ⁊ angeli inquit miniſtrabūt ei
⁊ cū angelis ſuis venturū credim⁹ ad iudican
dū viuos ⁊ mortuos. Carcerē intelligo penas

videlicet tenebrarū quas alio loco exteriores vocat. Credo propterea quod intus sit in ipsa mente vel etiam si quid secretum cogitari potest gaudium divinum premium de quo dicit seruo bene merito. Intra in gaudium domini tui quemadmodum etiam et in hac ordinatione rei publice vel a secretario et a protorio iudicis. extra mittit qui in carcerem trahitur. De soluendo autem nouissimo quadrante potest non absurde intelligi. aut pro eo positum quod nihil relinquit impunitum sicut loquentes etiam dicimus usque ad fecerit. cum volumus exprimere aliquid ita exhaustum. ut nihil relinquetur vel ut significaretur nomine quadrantis nouissimi terrena peccata. Quanta enim pars distinctio membrorum huius mundi et ea nouissima terra inuenitur ut incipiat a celo secundum aerem nueros. aqua tertia. quarta terra. Potest ergo conuenienter videri dictum. donec soluas nouissimum quadratem id est donec soluas terrena peccata hoc enim et peccator audiuit terra es et in terra ibis. donec soluas autem quod dictum est. Miror si non eam significat penam. quam vocatur eterna unde ei soluetur illud debitum ubi iam non dat pedem diu et correctionis viuendi locum. Ita enim fortasse hoc positum est. donec soluas. quomodo in illo ubi dominus est. Sed a dextera meis donec ponam omnes inimicos tuos sub pedibus tuis. Non ei cum fuerit inimici sub pedibus posita desinet ille sedere ad dextram aut illud apostoli-

Ceterum
miseris
vnde
intelligit de
vnde pona
regnat
accipit
soluas
esse quod
simpliciter
hoc ita d
admittit
res dicit
de pona
aduerlat
hunc aut
homo
diaboli
id est
positum est
soluendum
nunc est
Itaque quilibet
facienda. n
non tertia
soluendum
si nunc est

Oportet enim illū regnare donec ponat omnes
inimicos suos sub pedib; suis. nō enī cū positi
fuerit desinet regnare. Quēadmodū ergo ibi
intelligit de quo dictū est. Oportet eū regnare
donec ponat oēs inimicos sibi pedib; suis semp
regnaturū quā illi semp erāt sub pedib;. ita hic
accipi potest de quo dictū est. nō eris inde donec
soluas nouissimū quadrante semp nō exiturū
esse. quia semp soluet nouissimū quadrante. dū
sempiternitas penas terrenorū peccorū luit. neq;
hoc ita dixerim. ut diligentiorē tractacōnem
admissē videar de penis peccorū quō in scriptu
ris dicatur eterne quāquā quolib; mō sint vitā
de potius quā sciende. S; videam⁹ iam quū sit ipse
aduersarius cui iubemur esse tenuoli cito cū
sum⁹ cum illo in via. Aut enī diabolus est aut
homo. aut caro. aut deus aut pceptū eius. S;
diabolo non video quō iubeamur tenuoli esse
id est concordēs et consentientes. Nāq; alij qd̄ grece
positū est eynomi interpretati sūt concors. alij
consociens. S; neq; diabolo tenuolentiā iube
mur exhibē ubi enī tenuolentiā ibi amicitia
neq; quisquis dixerit amicitia cū diabolo esse
faciendā. neq; concordare cū illo expedit. cui se
mel renūciando bellū indixim⁹. et quo victo co
ronabimur. neq; illi consentire iam oportet. cui
si nūquā consentissem⁹. nūquā infiderem⁹ miserias

De hōie autē quanq̄ iubeamur pacē habē cum
oibus q̄ntum in nob̄ est. vbi vtiq; et tenuolē
tia ⁊ cōcordia. ⁊ ofensio p̄t intelligi. nō video
tamē quomō accipiā ab hōie nos iudici tradi
vbi xpm iudicem intelligo. ante cui⁹ tribunal
omēs o; exhiberi. sicut dicit aplūs. Quō ergo
iudici traditur⁹ est. quā an iudicē paritē exhibe
bitur. aut si p̄pterea quisq; tradit iudici. quia
hōiem lesit. q̄uis illo nō tradēte quā lesus est
multo omodius accipitur a lege ip̄a reū tradi
iudici. cōn quā fecit cū hōiem ledēt quia et si
occidendo q̄s nocuerit hōi non erat iā tēpus
quo ocordat cū eo qd̄ iam nō est cū illo in via
id est in hac vita. Nec tū ideo non sanabitur
penitendo ⁊ ad illi⁹ miam cū sacrificio o tribula
ti cordis. refugiendo q̄ donat peccā ouersus ad
se. ⁊ q̄ plus gaudet de vno penitēte q̄ de nona
ginta nouē iustis. Carni vero multo min⁹ vi
deo. quō tenuoli v̄l o cordes vel cōsentientes eē
iubeamur. Magis enī peccōres amāt carnē suā
⁊ o cordant cū illa. ⁊ consentiūt ei. Qui vero eā
seruituti subiciūt non ipi ⁊ ofentiūt. s; eam sibi
ofentire cogūt. Fortassis ergo iubeamur deo cō
sentire. ⁊ illi esse tenuoli. vt ei recōsiliemur a q̄
peccādo auēsi sum⁹ vt adūsarius nē dici possit
Quib; ei resistit recē dī eo; aduersarius. Deus
enī sup̄bis resistit. hūilibus autem dat graciā

Et hōie nō po
Ipsa hōie
anima olem
fuit multo
in vita ip̄s e
sā mīrta de
mīrta fuer
hac vita n
fili; eius n
car. quēq;
oera que
de quib; vā
intellectū
in via nos
est aduersa
cōsiliā mī f
in hac vita
ascedo
ad infern
redū ⁊ hīc
manus tua
tuo. aut si nō
quanq; tuū q;
nō dicim⁹ reco
siliemur dat
sani p̄ceptū
ad mōt peccā

Et incipiū oīs peccāi supbia. incipiū autē superbie
hoīs apostatate a deo. Et apłus dicit. Si enim
cū inimici essem⁹ reconciliatī sum⁹ deo p mortē
filij eius multo magis reconciliatī salui erimus
in vita ipsi⁹ ex q̄ intelligi pōt nullā naturā ma
lā inimicā deo esse q̄nquid ipē reconciliantē quā
inimici fuerunt q̄squis ergo in hac via id ē in
hac vita non fuerit reconciliat⁹ deo p̄ip mortē
filij eius tradet̄ iudici ab illo q̄ pater nō iudi
cat quenq̄ sed omē iudiciū dedit filio atq; ita
cetera que in hoc capitulo scripta sūt cōsequē
de quib; iā tractauim⁹ vnū solum est q̄ huic
intellectuū difficultatē facit quō possit rē dici
in via nos esse cū deo si hoc loco ipē accipiend⁹
est aduersarius impioꝝ cui iubemur cito re
cōsiliari nisi forte q̄ ipē vbiq; est. nos autē cum
in hac vita sum⁹ cum illo vtiq; sum⁹. Si enim
ascendero in celū inquit tu illic es. si descendero
ad infernū ades. Si accipiā pēnas meas in di
rectū a hitabo in nouissimo maris. etenī illuc
manus tua deducet me et tenebit me dextera
tua. aut si nō placet impios dici esse cum deo.
quanq̄ nusq̄ nō presto fit deus. quēadmodū
nō dicim⁹ cecos esse cū luce. tñ et si oculos eo
rū circūfundat. vnū reliquū est vt hic aduer
sariū preceptū dei intelligam⁹. Quid enim sic
aduersat̄ peccare volentib; q̄ p̄ceptū dei id est

lex eius et scriptura dīna que data est nobis
ad hāc vitā vt sit nobiscū in via cui nō oportz
cōdicē ne nos tradat iudici s; ei oportz cōsen
tire cito. Non enī quisq; nouit qñ de hac vita
ereat. Quis aut̄ cōsentit scripture dīne nisi qui
legit ⁊ audit pie deferēs ei culmē auctoritatis
vt qđ intelligit nō ppter hoc oderit q; pccis fu
is aduersari sentit. s; magis diligit correpcōez
suam ⁊ gaudēt morbis suis donec sanētur non
peatur. q; vero ait obscurū aut absurdū illi so
nat nō inde scitet cōdicionē certamiā s; oret
vt intelligat tenuolentiā tñ ⁊ reuerentiā rāte
auctoritatū exhibendā esse meminerit. S; q; s
hoc faciat nisi q;sq; ad testamentū p̄ris ape
riendū ⁊ cognoscendū non litū immutacōne
acerb⁹ sed pietate mitis accesserit. Beati ergo
mites qm̄ ipi hēditate possidebunt terrā. vide
amus seqūtia. Audistis q; dictū est antiquis
Non mechaberis. Ego aut̄ dico vobis q; omis
q; viderit mulierē ad cōcupiscendū eam. iā me
chatus est eā in corde suo. Iusticia ergo miōr
est non mechari corporū cōiunctione. Iusticia
autē maior est regni dei non mechari in corde
Quisquis autē non mechatur in corde. multo
facili⁹ custodit. ne mechēt in corpe. Ille ergo
cōfirmavit q; hoc p̄ceptū. Nō ei veni solue legē
s; adimplē. Sane cōsiderandū est q; nō dixerit

cius copier
ad copier
pallat tam
admi tra ve
si faulcas
quib; imple
a cōsentior
p corpis si
vt olo facit
si fruū delec
est vt o
inus affu
huc nō
tem. Si ai
ent nori ia
imoteat
a serpe
hoc est o
fanchali
vntee? tra
quy sentus
pna ipi corpa
occulius vt e
vntee? serpen
de sita fit il
ē nō a serpe
in appon aut

ois qui concupierit mulierē s; quā viderit mulie-
rem ad concupiscendū eā concupiscat. qd iam non
est titillari carnis delectacōne s; plane sentire
libidini ita vt nō refrenet illicitus appetitus
s; si facultas data fuerit facietur. Nā tria sūt
quib; impletur pccm. fugestione delectacōne
et cōsensione. fugestio siue p memoriā fit siue
p corpis sensus cū aliqd videm⁹ v; audimus
v; olfacim⁹ v; gustam⁹ v; tangim⁹. quod
si frū delectauerit delectacō illicita refrenēda
est v; vt cū ieiunam⁹ a visis cibis palati appe-
titus assurgit nō fit nisi delectacōne. s; si tamē
huic nō sentim⁹ a eā dñantis rōis iure cohi-
tem⁹. Si autē cōsensio facta fuerit plenū pccm
erit notū iam deū in corde nō etiā si facta non
innotescat hoibus. ita ergo sūt isti gradus q̄si
a serpēte fugestio fiat id est lubrico et volubili
hoc est corpali temporū motu q; et si qua talia
fanchasmata intus versant in aīo de corpe fo-
rimsec⁹ tracta sūt et si quis occultus pter istos
quq; sensus motus corpis animū tangit est
etiā ipē corpalis et lubricus et ideo quāto illabiē
occulcius vt cogitacōnem cōtingat tanto cōue-
nienti⁹ serpenti cōpatur. Tria ergo vt cepam
dicē filia sūt illi geste rei que in genesi scripta
ē vt q̄si a serpēte fiat fugestio et quedā suasio
in appetitu aut carnali tanq̄ in eua dilectō. In

rōne verò tanq̄ in iure cōsentio. Quibz pactis
tāq̄ de paradiso hoc est de bñssima luce iusticie
in mortē expellitur iusticie oīno. Non ei cogit
q̄ fuadet. Et oēs nature in ordine suo gradibz
suis pulchre sūt s; de superioribz in quibz rōnal
aim⁹ ordinatus est ad inferiora nō est dedinā
dum nec quisq̄ hoc facē cogitur et iō si fecerit
sine iusta defensione punietur. Non ei omittit
inuitus virtutū delectacō ante cōsuetudinē vel
nulla est. v^l tam tenuis ut ppe nulla sit. cui
cōsentire magnū pccm est. cū illicita est. Cum
aut quisq; cōsenserit cōmittit pccm in corde si
aut in sem̄ etiā pccerit vidē faciari a extigui
cupiditas s; postea cū suggestio repetit magis
accendit delectatio que tñ multominor est q̄
illa q̄ assiduis factis in cōsuetudinē vertit. hāc
enī vīcē difficillimū est a tñ etiā ipaz cōsuetu
dinē si se quisq; non deserat ac xpianā miliciā
non reformidet illo duce atq; adiutoē supabit
ac si in pristinā pacem atq; ordinem a vir xpō
a mulier viro subicitur. Sicut ergo tribz gra
dibus ad peccatū puenit suggestione delecta
tione cōsentione ita ipius peccatū tres sūt dīe
in corde in facto in cōsuetudinē tanq̄ tres mor
tes vna quasi in domo id est cū in corde cōsentit
tur libidini. altera iā plata q̄si extra portā cū i
factū pccedit ascensio. tertia cū vi cōsuetudinis

Malitiam
in iusticia
no dīm cōf
pōlēt. a fe
tāt etiā ipa
ella fuge a
Intemū
post em̄
Quapz
omemē
sentia o
pōlāt
autē ap
q̄s dubi
cōmno
rogare n
si mōcā
nalem
sua cēt
indmā
colat q̄nē
et exlati
de corpe m
dīm rōm
to imploc
vīcūmē.
du vna t

male tanq̄ mole terrēna p̄mitur anim⁹ quasi
in sepulchro iam putēs. Que tria ḡna mortu
orum dñm resuscitasse. q̄squis euāgelium legit
agnoscit. a fortasse cōsiderat q̄s differētias ha
beat etiā ip̄a vox resuscitātis. cū alibi dicit. pu
ella surge alibi Iuuenes tibi dico surge. alibi
Infremuit in spū a fleuit et rursus fremuit et
post dem̄ voce maḡ exclamauit Lazā rei foras
Quapropt̄ noīe mechancū qui hoc capitulo
omemoratur oēm carnalē a libidinosā cōcupi
scentiā oportet intelligi. Cum enī tam assidue
p̄dolatriā scripturā fornicatōem dicat. Paul⁹
autē aplūs. Auariciā p̄dolatricie noīe appellet.
q̄s dubitet oēm malā cōcupiscentiā ecē fornicat
cōnem vocari qm̄ aīa neglecta supiore lege qua
regitur inferioꝝ naturarū turpi voluptate. q̄
si mercede p̄stituta corrūpitur et iō q̄squis car
nalem delectatōnem aduersus ecām volūtātē
suā rebellare sentit p̄ cōsuetudinē peccōꝝ cuius
indomite violentia trahitur in captiuitatē re
colat q̄ntum p̄t qualē pacē peccando amiserit
et exclamet. Infelix est homo q̄s me liberabit
de corpe mortis hui⁹. Gracia dei p̄ Ihesū xp̄m
dñm n̄m. ita enī cum se infelicē exclamat lugē
do implorat cōsolatoris auxiliū nec parū ē ad
būtudinē accessus cōgnitio infelicitatis sue et
ideo etiā b̄i lugētes qm̄ ip̄i cōsolabūtur. dñm

quia dexter est vt finister sit. dilectus quā dō-
solarius. s; in reb; terreis ad necitatē corpis
p̄nētib; de quo scandalizāte supfluū erat di-
cere quicquid nec dextro parcedum sit. In reb;
aut̄ d̄imis solarius scandalizās est. si in aliq̄
p̄nciosā heresim noie religionis atq; doctrine
conatur inducē. Ergo a dēx̄ manus accipit̄ di-
lectus adiutor a minister in d̄imis opib;. Nam
quēadmodū in oculo contemplatio sic in manu
adio. Recte intelligit̄ vt finister manus intelli-
gatur in opibus que huic vite et corpori sunt
necāria. dictum est aut̄ quicūq; amiserit vro-
rem suā det illi libellū repudiij. hec iusticia mōz
est phariseorū. cui nō est cōtrium. qd̄ domin⁹
dicit. Ego aut̄ dico vobis quicūq; dimiserit
vrorem suā excepta eā fornicatōnis facit eam
mechari. a qui solutā a viro duxerit mecharē
Non enī quā p̄cipit̄ dari libellū repudiij. hoc p̄-
cipit̄ vt vroz dimittat̄. sed qui dimiserit inq̄t
det illi libellū repudiij. vt iracundiā temerariā
p̄ciētes vrozē libelli cogitatio temparet. Quā
ergo dimittendi morā quesuit significauit quātū
potuit duris hōibus se nolle dissidū. Et ideo
ip̄e dñs alio loco de hoc interrogatus ita r̄ndit
hoc moyses p̄pter duriciā vrām fecit. Quan-
tum vis enī durus esset q̄ vellet dimittē vro-
rem cū cogitare libello repudiij dato iam. sine

piculo eam posse alteri nubē facile placaretur
Dñs ergo ad illud cōfirmandū . ut non facile
uxor dimittat solā causā fornicacōis excepit
ceteras vero vniuersas molestias . si q̄ forte ex
titerint iubet p̄ fide coniugali a p̄ castitate fortit̄
sustineri a mechū dicit etiā virū q̄ eā duxerit
q̄ soluta ē a uiro . cui rei aplūs paul⁹ terminū
oñdit qui tā diu obseruandū dicit q̄ diu uir
eius uiuit illo autē mortuo dat nubēdi licentiā
hāc etiā regulā ip̄ tenuit a in ea nō suū cōsiliū
sicut a vi nōnullis momētis s̄ p̄ceptū dñi inten
tis oñdit . cū ait . Ens autē que nupte sūt preci
pio nō ego s̄ dñs mulierē a uiro non discedē
q̄ si dicat; manē in nuptā aut uiro suo recōsili
ari . Et uir uxorem ne dimittat . Credo simili
forma ut si dimiserit nō ducat aliam aut recō
silietur uxori . fici enim potest ut dimittat uxo
rem causa fornicacōis quam domin⁹ exceptā
esse voluit . Jam vero si nec illi nubere cōceditur
iuuo uiro a quo recessit . Nec huic alteram du
cere iuuā . uxore quam dimisit multo minus
phas est illicita cum quābuslibet supra com
mittere . Beactiora sane coniugia iudicanda sunt
que siue filiis procreandis . siue etiā ista ter
rena prole contempta continentia inter se pa
ri cōsensu seruare potuerūt quā neq; cōñ illud
p̄ceptum sit q̄ domin⁹ dimittā cōiugem vetat

Non dicit
tunc vniuersa
quae est v
de illud ma
tum qui t
qd alio loc
me a nō c
os a hēs
esse mei
rius int
excepta
puli hū
te qd si
p̄m a
cōne p̄m
rim p̄m
ta omne
a dicit
eni iuta
tex nō si
le est si a
cōñ hōcip
erenti qu
pellat uer
uicidies
nq; male
hō omi

Non enī dimittit qui cū ea non carnaliter s; spi-
ritualiter uiuit. et illud seruatur qđ p aplm̄ dicit
reliquū est. ut q̄ habet vxores tanq̄ nō hntes.
fint. illud magis solet sollicitate aimū paru-
lorum qui tñ s; p̄cepta xp̄i iam uiuē gestiūt
qđ alio loco ip̄e dñs dicit. Quisquis uenit ad
me et nō odit patrē suū et matrē et vxorē et fili-
os et fr̄es et sorores. Insuper et aiām suā non pōt
esse me? discipulus uideri enī pōt cōtrium in
uiuis intelligētib; q; hoc uetat vxorē dimitti.
excepta eā fornicacōnis alibi autē negat disci-
pulu suū esse posse quenq; qui non oderit vxo-
rē qđ si ppter cōcubitū n̄l dixerit diceret nō etiā
patrē et matrē et fratres et sorores in ead cōdi-
cōne ponēt. Sed q̄ uerū est q; regnū celorum
uim patit et qui uim faciūt diripiūt illud quā-
ta enim uis opus est ut homo diligat inimicos
et odit patrē et matrē et filios et fratres utrūq;
enī iubet qui ad regnum celorū uocat. et quō
hec nō sint cōtraria in se ip̄o duce oñdere faci-
le est. s; ea intellecta implē difficile ē quanq; et
eodē hōcipō adiuuāte facilimū est regnū enim
eternū quo discipulos suos etiā fratres ap-
pellat uocāe dignat? est nō habet hui? mūdi
necitūdiēs tpales. Nō est iudeus neq; grecus
neq; masculus. neq; feia. neq; seruus. neq; li-
ber. s; omia et in omnibus xp̄us. et ip̄e dñs dicit

In resurrectione enim neque nubet neque uxores
ducet. sicut erunt sicut angeli in celis. Oportet ergo
ut quisquis regnum illius uitam iam hic meditari
uoluerit. oderit non ipsos homines sed istas necessitas
dies temporales quibus ista que transitoria est uita
fulcitur que nascendo moriendoque pagitur. quod qui
non odit nec dum amat illam uitam. nisi nulla erit
conditio nascendi atque moriendi que copulat
terrena coniugia. Itaque si aliquem bene christianum qui
tamen habet uxorem quouscumque ea filios adhuc ge-
neret interrogem. utrum in illo regno uelit habere
uxorem. Memoret utique premissorum dei et uite illius
ubi corruptibile hoc induet incorruptibilem et
mortale hoc induet immortale iam magno uel
certe aliquo amore suspensus cum execratione. tunc
debet se vehementer id nolle. Rursum si interrogem
si uxorem suam post resurrectionem accepta angelica
immutacione que sanctis permittit secum ibi uiuere uelit
tam vehementer id se uelle quam illud nolle tunc debet
Sic inuenit bonus christianus diligere in una femina
creatura dei. quam reformari et renouari desiderat
odisse autem diuicionem copulacionemque corruptibi-
le. atque mortale hoc est diligere in ea quod homo est odisse quod
uxor est. Ita etiam diligit inimicum non inquam
tamen inimicus est. sed in quantum homo est ut hoc ei uelit
peruenire. quod sibi id est ut ad regnum celorum corre-
ctus renouatusque perueniat. hoc a deo patre et matre

et resurrexerunt
in resurrectione
ad illa regna
sed oes unum deo
illi uelut mater
de oibus frater
bis in unum
nos de p'sta
sione literari
transiit disci
uente de deo
magis hoc in
Dicitur igitur
sue indigentia
uina non fm
ppagacione
dabile sine
tunc inchoa
est in coniugio
lime ut tunc o
rediligat spem
sine dubio quod
sicut ista ipam
uoluntatem non de
et honoraria p
india est que

et ceteris vinculo sanguinis intelligendum est ut
in eis oderim? quod genus humanum nascendo et
moriendo sortitum est. Diligam? aut quod nobiscum
potest ad illa regna perducere nisi nemo dicit per me?
sed omnes unum deo per nos. nec mater mea. sed omnes
illi in christum mater nostra. nec frater meus sed omnes
de omnibus frater meus. Coniugium vero cum illo simul no-
bis in unum redactis. quasi unus coniugis erit. qui
nos de perditione huius seculi sui sanguinis effu-
sione liberauit. Necessesse est ergo ut oderit ea que
transiit discipulus christi in hiis. quos secum ad ea
venire desiderat. que semper manebunt et tanto
magis hoc in eis odit quanto magis eos diligit
Potest igitur christianus cum coniuge concorditer vivere
sive indigentiam carnalem cum ea supplet. quod secundum
veniam non secundum impiam dicit apostolus. sive filiorum
propagationem quod iam nullo gradu potest esse lau-
dabile sive fraternam societatem sine nulla corpo-
rum coniunctione huius uxorem tanquam non habes quod
est in coniugio christiano et excellentissimum. atque sub-
lime ut tamen oderit in ea nomen temporalis necessitatis
et diligit spem eterne beatitudinis. Odimus? enim
sine dubio quod certe ut aliquando non sic optamus
sicut. Ita. ipsam presentis temporis vitam quam temporalem si non
odissem? non desiderarem? futuram que non est
temporis obnoxia. per hac enim vita est posita anima. de qua
ibi dictum est. qui non oderit infernum et animam suam

non potest meus esse discipulus. Huic namque vite
cibus est necessarius. iste corruptibilis de quo ipse
dominus dicit. Nonne anima plus est quam esca. id est hec
uita cui necessaria est esca. Et quod dicit ut anima sua
ponat pro ouibus suis. hanc ueroque uitam dicit cum
se moriturum pro nobis esse pronuntiat. Exoritur hec
altera questio cum dominus causa fornicationis permittat
dimitti uxorem quatenus hoc loco intelligenda sit
fornicatio. Utrum quousque intelligunt omnes id est
ut eam fornicationem credamus dictam quam in stupris
committitur an quemadmodum scripture solent
fornicationem uocare. sicut super dictum est omnem
illicitam corruptionem. sicut est idolatria uel auaritia
et ex eo iam omnis transgressio legis propter illicitam
tam cupiditatem. Sed phylam apostolum. Ne quid
tamen dicam hijs qui sunt in coniugio inquit precipio
non ego. sed dominus uxorem a viro non discedere
quod si discesserit maneat in nupta aut uiro suo re
conciliari potest enim fieri ut discedat ea causa qua dominus
permittit. Aut si femine licet uirum dimittere. etiam pro
pter eam fornicationis et non licet viro. Quid tamen
debemus de hoc quod dicit posterius et uir uxorem
non dimittat. Quare non addidit excepta causa for
nicationis quod dominus permittit nisi quod simile forma uult
intelligi ut si dimiserit quod causa fornicationis permittitur
tunc maneat sine uxore. aut reconcilietur uxori. Non
enim male reconciliaretur uir illi mulieri. quam cum

capitulum
et ad
dominus
nonne anima
plus est quam
esca. id est
hec uita
cui necessaria
est esca. Et
quod dicit
ut anima sua
ponat pro
ouibus suis.
hanc ueroque
uitam dicit
cum se
moriturum
pro nobis
esse pronuntiat.
Exoritur hec
altera questio
cum dominus
causa fornicationis
permittat
dimitti uxorem
quatenus
hoc loco
intelligenda
sit fornicatio.
Utrum
quousque
intelligunt
omnes id est
ut eam
fornicationem
credamus
dictam quam
in stupris
committitur
an quemadmodum
scripture
solent
fornicationem
uocare. sicut
super dictum
est omnem
illicitam
corruptionem.
sicut est
idolatria
uel auaritia
et ex eo
iam omnis
transgressio
legis propter
illicitam
tam cupiditatem.
Sed phylam
apostolum.
Ne quid
tamen dicam
hijs qui
sunt in
coniugio
inquit
precipio
non ego.
sed dominus
uxorem
a viro
non discedere
quod si
discesserit
maneat
in nupta
aut uiro
suo
reconciliari
potest
enim
fieri
ut
discedat
ea
causa
qua
dominus
permittit.
Aut
si
femine
licet
uirum
dimittere.
etiam
propter
eam
fornicationis
et non
licet
uiro.
Quid
tamen
debemus
de
hoc
quod
dicit
posterius
et
uir
uxorem
non
dimittat.
Quare
non
addidit
excepta
causa
fornicationis
quod
dominus
permittit
nisi
quod
simile
forma
uult
intelligi
ut
si
dimiserit
quod
causa
fornicationis
permittitur
tunc
maneat
sine
uxore.
aut
reconcilietur
uxori.
Non
enim
male
reconciliaretur
uir
illi
mulieri.
quam
cum

lapidare nemo ausus esset. dicit ei dñs. vade
a vide deinceps ne pecces. q̄ a qui dicit nō licet
dimittē vxorē nisi cā fornicacōnis cogit retinē
vxorem. si cā fornicacōnis nō fuerit. si autē fue
rit nō cogit dimittē. s̄ p̄mittit sicut dicit. nō licet
mulieri nubē alteri viro nisi viro mortuo. Si
añ viri mortē nupsertit rea est. si post viri mor
tem nupsertit nō est rea. Non enī iussa est nu
bere s̄ p̄missa. si enī p̄ formā in isto iure coniū
gij mē virū a mulierē vsq; a deo q̄ non tm̄ de seia
id est aplūs dixerit. Mulier nō hab; p̄tatem
sui corpis s̄ vir. s̄ eē de illo nō tacuit. dicens. Si
milit nec vir hab; p̄tatem sui corpis. s̄ mulier
Si ergo siml̄ forma est nō oport; intelligi licē
mulieri virū dimittē nisi cā fornicacōnis sicut
et viro. Considerandū est itaq; q̄ten⁹ fornicā
cōnem intelligē debeat⁹ a cōsulendus ut cepa
mus aplūs sequit̄ ei ut dicit. Ceteris autē ego
dico nō dñs. Hic p̄mo videndū est quib; cete
ris dicebat enī sup̄ius ex dñi p̄sona h̄is quā
sūt in coniugio nūc viro ex sua p̄sona ceteris dicit
Ergo fortasse h̄is qui sūt in coniugio s̄ non hoc
sequit̄. Ita enī subiūgit. Si quis frater habet
vxorē infidelē a hic cōsentit hitare cū illo ne di
mittat illā. ergo etiā nūc h̄is dicit qui sunt in
coniugio. q̄d sibi ergo vult q̄ ait ceteris nisi q̄
sup̄ius eis loquebat̄ qui sic copulati erant ut

parit in fide xpi eent. Ceteris vero nunc dicit
id est eis q sic copulati sunt ut non ambo fideles
sint. S; quid eis dicit. Si qs frater hab; vxore
infidèle a hic cōsentit hitare cū illo non dimittit
illā a si q mulier hab; virum infidèle a hic
cōsentit hitare cū illa nō dimittat virū. Si ergo
nō p̄cipit ex dñi p̄sona. S; ex sua p̄sona mouz
ita est hoc bonū ut si quis aliē fecerit nō sit p̄
cepti trāsgressor sicut de virgimib; paulopost
dicit p̄ceptum dñi se non habere. consiliū autē
dare atq; ita laudat virginitatē ut accipiat
eā q voluerit non tñ ut si non fecerit cōn p̄ceptum
fecisse iudicetur. Aliud enī est qd iute
aliud qd mouetur. aliud qd ignoscitur. Iute
mulier a viro non discēdē q si discesserit ma
nere innupta aut viro recōsiliari. aliē autē non
licet facē. Mouetur autē vir fidelis si hab; vx
orem infidèle cōsentientē secū habitare non eam
dimittē q non est p̄ceptū dñi ne dimittat sed
cōsiliū apli sicut mouet virgo nō nubē s; si nu
pserit cōsiliū quidē non tenebit s; cōn p̄ceptū nō
faciet. Ignoscit autē cū d; hoc aut dico s; veni
am nō s; imperiū. Quapropt scilic; ut dimitt
tatur coniūx infidelis q̄uis melius sit non di
mittere et tamē non licet s; p̄ceptū dñi ut
dimittat coniūx nisi causa fornicacōis. fornicacō
est etiā ipa infidelitas. Quid enī tu dicis ap?

Certe ut vir fidelis conscientē secū habitare
mulierē infidelē non dimittat Ita inquit. Cū
ergo hoc a dñs p̄cipiat ne dimittat uir uxore
nisi eā fornicacōis. quare hic dicit. ego dico. nō
dñs. q̄ sc̄z ydolatria quā sequūtur infideles
a quelibz noxia sup̄sticio fornicacō ē. Dñs aut̄
pmisit eā fornicacōis uxore dimitti. S̄z quia p̄
misit non iussit dedit locū aplō mouendi ut q̄
uoluerit nō dimittat uxore infidelē quo sic for
tasse possit fieri fidelis. S̄cificatus est enī inqt
uir infidel̄ in uxore fideli. a s̄cificata est mulier
infidelis in fr̄e fideli. Credo iam puenerat ut
nōnulle feie p̄ viros fideles. a viri per uxores
fideles in fidē uenirēt. a quīs nō dicens noia
exemplis est tñ hortatus ad cōfirmandū cōsilū
suū. Deinde sequit̄. Alioqn̄ filij v̄ri immūdi
ēent nūc aut̄ sc̄i sunt. iam enī erāt paruuli xp̄i
am̄ qui sine auctore vno suis ex p̄ntibus vtro
qz cōsentientes s̄cificati erāt qd̄ non fiēt si vno
credēte dissociaret̄ coniugū ut non tolleraretur
infidelitas coniugis usqz ad oportunitatē creden
di. hoc est ergo cōsilū eius cui credo dictū esse
si quid superrogaueris redies reddā tibi. por
ro si infidelitas fornicacō est a ydolatria infide
litas et auaricia ydolatria nō est dubitandū
et auariciā fornicacōnem esse. Quis ergo iam
q̄libz illicitā cupiditā p̄t rē a fornicacōis

gñe separe si auaricia fornicacio est. Ex quo in
telligitur ppter illicitas concupiscentias non tñ
q̄ in stupris cū aliemsviris aut feis committunt
s̄ oino quassib; q̄ aiām corpe male vrentem a
lege dei aberrare faciūt a p̄mōse turpiter qui
corrūpūt posse sine crimine a vir vxoꝛē dimi
tere a vxoꝛ virū quia exceptā facit dñs causā
fornicacōis. quā fornicacōem sicut sup̄ memo
ratum est gñalem a vniuersalē intelligē cogi
mur. Cum aut̄ ait excepta causa fornicacōis
nō dixit cui ip̄orum. viri an feie. Non ei tantū
fornicantē vxoꝛē dimittē deditur sed q̄squis
eā quoq; vxoꝛē dimittit a qua ipse cogitur for
nicari fornicacōis vtiq; causa dimittit velut si
aliquē cogat vxoꝛ sacrificare ydolis. Qui talē
dimittit causa fornicacōis dimittit non tantū
illius sed a sue. illius q̄ fornicatur sue ne forni
cet. Nihil aut̄ iniqui⁹ q̄ fornicacōis eā dimittē
vxoꝛē si a ip̄e committitur fornicari. Occurreret enī
illud. In q̄ enī alterū iudicas teipm̄ dēmnas
eadē enī agis q̄ iudicas. Quapropt̄ q̄squis for
nicacōis eā vult abicē vxoꝛē prior debet a forni
cacōe esse purgatus. Qd̄ similē etiā de feia di
xerim. q̄ aut̄ dicit q̄squis solutā a viro duxerit
mechatur. Queri potest vtrū quō mechatur ille
qui dicit. sic a illa quam ducit. Iubetur enim
et illa manere innupta aut viro reconciliari

Si si
m
c
n
c
si dimite
quod qu
tali est
nus in
olenti si
a non si
duce
dimite
qd̄ non
in illa hie
innupta
vxoꝛi si
bitū p
non ali
mte for
testamēti
malicia sūt
puerit. Te
eade disper
ḡ ordinat
reglas ubi
aplic. Mal

S; si discesserit a viro inquit maneat innupta
multū aut̄ interest. vtrū dimittat an dimitta
tur. Si enī ip̄a virū dimiserit a alteri nupsert
vidē cupiditate mutandi coniugij virū priorem
reliquisse q̄ sine dubio adulterina cogitacō ē
si dimittat a viro cū quo eē cupiebat mechaf
quōd qui eā duxerit s̄m dñi suam s̄ vtrū a ip̄a
tali crimine teneat incertū est q̄uis multo mi
nus inueniri possit quō cū uir et mulier pari
consensu sibi miscant̄ vnus eoz mechatus sit
a non sit alter huc accedit q̄ si mechatur ille
ducendo eam q̄ soluta est a viro quanq̄ non
dimiserit s̄ dimissa sit ipsa eum facit mechari
quōd n̄lo min⁹ dñs verat. ex quo colligit̄ siue di
missa fuerit siue dimiserit oportē illam manē
innuptā aut viro reconciliari. Rursū queritur
vtrū si vxoris p̄missa siue sterilis siue q̄ cōcu
bitū pati non vult adhibuerit sibi alterā iur
non alienā neq; a viro seiuctā possit eē sine cri
mine fornicacōnis. Et in historia quidē veteris
testamētū inueniē exemplū sed nūc precepta
maiora sūt in que p̄ illū gradū gnatio huāna
puenit. Tractanda illa sūt ad distinguendas
etate dispensacōis dīne p̄uidentie q̄ humano
gni ordinatissime subuenit. nō aut̄ ad viuēdi
regulas usurpanda. Sed tñ vtrū quod ait
aplūs. Mulier non habet p̄tatem sui corpis. s̄

vir. Similit̄ a vir nō habz ptātem sui corporis
s̄ mulier possit intantū valē vt pmittēte vroē
q̄ maritalis corporis ptātem habz possit vir cū
altera q̄ nec aliena vro: sic nec a viro disīūda
ocūtere. S; non ita estimandū ne hoc etiā feia
viris pmittēte facile posse videatur qd̄ oim sen
sus excludit quanq̄ nō nulle cause possunt exi
stere vbi. a vro: maritū cōsensu pro ipō marito
hoc facē debē videatur. sicut anthiochie factū
esse phibetur. añ q̄nquaginta firme ānos cō
stātij epibus. Nam accidim⁹ tūc pfectus qui
etiā cōsul fuit. cū quendā libere auri debitorem
fisci erigēt. nescio vñ omotus q̄ plerūq; ī istis
ptātib; piculosum est quib; qd̄ libet licet aut
potius putatur licē cominatus est iurās et ve
hementē affirmās q̄ si certo die quē stituerat
memoratū aurū non exsoluēt occideret. Ita
q; cū ille tenētur ī mani custodia nec se possz
debito illo expedire dies metuendus iminere
ā appropinquare cepit. Et forte habebat vro
rem pulcherrimā sed nullius pecunie qua sub
uenire posset viro. Cui⁹ mulieris pulchritudi
ne cū quidā diues esset accensus ā cognouissz
maritū eius ī illo discrimine stitutum misit
ad eam. polluens pro vna nocte si ei misceri
vellet se auri libram daturum. Tunc illa que
se sciret non habere se sui corporis potestatem

Si viri sui potestatem
quodammodo facit
inter illa eadem
sua iura vellet
imponeat nulli
biti. q; a libe
tente et
vlla illius
s; illa corp
ur solet. s;
qui dect f
te simile li
sā domi su
eade mari
facē coacta
fraude palli
sibi reus q;
at tanq; i
ei libra fil
in eā terra
sibi hie n
estimare qd̄
bus de prom
hoc facto nō i
vlla mulie v
mōi antea e
hōmō. S; n

h̄ iurū suū ptulit ad eum dicēs . paratā se esse
p̄ marito id facē. Si tñ ip̄e d̄iugal̄is corp̄is d̄n̄s
cui tota illa castitas debētur . tanq̄ de re sua p̄
uita sua uellet id fieri . Eḡit ille gr̄as ⁊ ut fieret
imp̄auit nullo mō adulteriū iudicās esse cōcu
bitū . q̄ ⁊ libido nulla ⁊ maḡ mariti caritas se
iubente et uolente flagitaret uenit mulier ad
uillā illius diuitis . fecit qđ uoluit impudicus
h̄ illa corpus nō nisi marito dedit non cōtere
ut solet . h̄ uirū cupienti . Accepit aurū sed ille
qui dedit fraude subtraxit qđ dederat ⁊ supposu
it simile ligamentū cum terra . Qđ ubi mulier
iā domi sue posita inuenit . p̄siluuit in publicū
eadē mariti caritate clamatura . qđ fecerāt qua
facē coacta est . impellat p̄fectū fateat oia quā
fraude passa eēt oñdit . Tūc uero p̄fect⁹ p̄mo
sibi reus q̄ suis minis ad id uentū esset p̄nūci
at tanq̄ in aliū suam dicēt de accidim̄i t̄ois au
ri librā fisco inferendā . illā uero mulierē d̄n̄az
in eā terrā uñ pro auro terrā accepiss̄ induci
Nihil hic in aliquā partē dispuo liceat cuiq̄
estimare qđ uelit . Non enī de d̄imis auctoritati
bus de prompta historia est . sed tñ narrato
hoc facto nō ita respūit hoc sensus huānus q̄
nulla muliē uiro iubente cōmissum est quēad
modū antea cū sine ullo exēplo res ip̄a ponēt
horruim⁹ . S; in hoc euāgelij capitulo n̄l forci⁹

cōsiderandū est q̄ tantū malū esse fornicatōis
ut cū tanto vinculo sibi cōiugia cōstringantur
hęc vna cā solucōis excepta sit q̄ sit autē forni-
catio iā tractatū est. Iterū inquit audistis q̄
dictū est antiq̄s nō piurabis. reddes autē dño
iuramentū tuū. Ego autē dico vobis. nō iurare
oīno neq; p̄ celū q̄ thronus dei est. neq; p̄ ter-
rā. q̄ scabellū est pedū eius. neq; p̄ Iherosoli-
mā. q̄ ciuitas est magni regis. Neq; p̄ caput
tuū iuraueris. q̄ non p̄t facē capillū vnū ni-
grū aut albū. Sit autē sermo noster. ē. est. non
non. qd̄ autē amplius est. a malo est. Iusticia
phariseorū est non piurare. hęc cōfirmat qui
vetat iurare qd̄ p̄tinet ad iusticiā regni celoz
Sicut enī falsū loqui nō p̄t qui non loquitur
sic piurare non p̄t qui nō iurat. sed qm̄ iurat
qui adhibet testē deum diligētē cōsiderandū
ē hęc capitulū ne cōn̄ p̄ceptū dñi aplūs fecisse
videat. q̄ sepe hęc mō iurāt cū dicit. q̄ autē scribo
vob̄ ecce corā deo q̄ nō mentior. et itez. De⁹ a
p̄t dñi nū ihu xpi. q̄ est bñd̄ict⁹ in seclā scit q̄
nō mentior. tale ē etiā illud. testis ei m̄ est de⁹
cui suūo in spū meo i euāgelio filij ei⁹ quē sine
inēmissione memoriā v̄i facio sp̄ in oīombus
meis nisi forte q̄s dicat tūc cauendā esse iura-
cōnem cū p̄ aliqd̄ d̄: qd̄ iurat. ut nō iurauerit
q̄ non dixit p̄ deū. si dixit testis est mihi deus

rebutū dñi
a mōiā tūc
sua cā hęc
de moria p̄
ca dñi tam
ndie moī
factus est
p̄fecte do
bus sc̄p
qd̄ non n
p̄p̄isse
appetac
p̄m̄i p̄
qui in cell
h̄icam n
m̄i n̄c̄ca
dendū q̄
tur. Ad
n̄. est et
qd̄ autē
cogit sc̄ia
nī quib; ali
lū est. v̄i no
cūm. l̄tera
aut amplius
nū quā bñ
n̄c̄ca vt al

ridiculū est hoc putare. tñ ppter cōtenciosos
aut multū tardos ne aliqd̄ intesse quis putet
Sciāt etiā hoc mō iurasse aplm̄ dicentē. Cottā
die morior pro vrā gloria qđ ne q̄s existimet
ita dem̄ tanq̄ si dicētur vrā gloia me facit cot-
tidie mori. sicut d̄ per illius magisteriū doctus
factus est id est illius magisterio factū est. vt
pfecte docētur greca exēplaria diiudicāt in q̄
bus scriptū est. Ne. te. in. se. te. ran. cai. ee. sui.
qđ non nisi a iurāte dicit̄. Ita ergo intelligit̄
p̄cepisse dñm. ne iuretur ne quisq̄ sicut bonū
appetat. iurandū et assiduitate iurandi ad
p̄uriū per cōsuetudinē delabatur. Quapropter
qui intelligit nō in bonis s̄ in necēarijs iuracōz
hñdam refrenet se qñtum p̄t. ut nō ea vtaf
nisi necitate cū vidit pigros esse h̄ies ad cre-
dendū q̄ eis vtile est credē nisi iuracōe firme-
tur. Ad hoc itaqz p̄tinet qđ sic d̄: sic aut̄ s̄mo
nē. est est. nō non. hoc bonū est et appetendū.
Qđ autē amplius est a malo est. id est si iuracō
cogis scias de necitate venire infirmitates eo-
rū quibz aliquid suades q̄ infirmitas vtiqz ma-
lū est. vñ nos cotidie literari deprecamur cū di-
cimus. libera nos a malo. Itaqz non dixit qđ
aut̄ amplius est malū est. Tu enī non facis
malū quā bñ vteris iuracōne q̄ si non bona tñ
necēaria vt alteri p̄suadeas qđ vtilit̄ suades s̄ a

malo est illius cuius infirmitate cogaris iurare
S; nemo nisi qui exptus est nouit quod sit difficile
et consuetudinem iurandi extinguere et nunquam temere fa-
cere quod non nunquam necessitas facere cogit. Queri autem
potest cum dicetur. Ego autem dico uobis non iurare
omino cur additum sit. neque per celum quia thronus
dei est. et cetera. usque ad id quod dictum est. neque per
caput tuum. Credo propterea quod non putabant
iudei se teneri iureiurando si per ista iurassent.
et que audierint reddes autem domino iusiurandum
tuum non se putabant domino debere iusiurandum si per
celum. aut terram. aut iherosolimam. aut per caput
suum iuraret. quod non uicium precipietis sed illis male
intelligentibus factum est. Itaque dominus docet nihil
esse tam uile in creaturis dei ut per hoc quisque peio-
randum arbitretur quam a summis usque ad infima di-
uina prudentia creata regantur incipientes a throno
dei usque ad capillum album aut nigrum. Neque per
celum inquit. quia thronus dei est. Neque per
terram quia scabellum est pedum eius. id est cum
iuras per celum aut terram non te arbitreris
non debere domino iusiurandum tuum qui per eum iu-
rare conuincetis cuius celum thronus est et cuius
terra scabellum est. Neque per iherosolimam quod ciuitas
est magni regis. Melius quam si diceret mea. cum tamen
hoc dixisse intelligat. et quia ipse uicique dominus est
domino iusiurandum debet. qui per iherosolimam iurat

Neque enim
quis magis
facit quod non
capit albi ar
iurandum i
quisquis et
hinc etiam e
non poterat
est ab ap
Quia iurati
qua habet
nales dno
Celum thron
quod sic fecit
ut nos cum si
ficia. et qui
ma ipse o
senti exet
ma uero o
sedem in celo
scias aias celi
Et qui spiritus
inducant que
eo ad dicitur est
uultus meritis
nec a quod in legi
pgeuipit ad quod

Neq; p capud tuū intraueris. quid enī poterat
quisq; magis ad se p̄tinere arbitrari q̄ caput
suū. s; quō n̄m est vbi p̄tatem faciendi vnus
capilli albi aut nigri non h̄emus. Ergo deo det
iurandū ineffabilē tenētī oīa. ⁊ vbiq; p̄nti
quīsq; etiā p caput suū iurare voluerit. Et
hinc etiā cetera intelligūtur q̄ omnia dici vtiq;
nō poterāt sicut illud qd̄ memorauim⁹ dictū
est ab aplō. Cotidie morior p vrām gloriam
Quā iuracōez vt dño se debē oñderet. addidit
quā hateo in xpō ihu. Verumptē ppter car
nales dico non oport; op̄nari quod dictū est
Celū thronus dei est et terra scabellū pedū ei⁹
q̄ sic h̄eat deus collata membra in celo ⁊ in t̄ra
ut nos cū sedim⁹. s; illa sedes dei iudiciū signi
ficat. Et qm̄ in hoc vniuerso corpe mūdi maxi
mā spem celū h̄eat ⁊ terra minimā. tanq̄ sic p̄
senti excellensior pulchritudini. vis d̄ma mini
mā vero ordinet in extremis atq; in infimis.
sedē in celo d; terrāq; calcare. Spiritualit̄ autē
scās aīas celi noīe significat. et terre peccatrices
Et qm̄ spiritualis oīa iudicat ip̄e aut a nemine
iudicatur ouementē d; sedes dei. Peccator ve
ro cui dictū est. terra es ⁊ in terrā ibis qui per
iusticiā meritis diḡ tribuentē in infimis ordiā
tur. ⁊ q̄ in lege manē noluit sub lege punitur
ōgruent accipit scabellū pedū dei. Sed iam ut

istā quoq; deducam eius sumā. q̄d laboriosius
a opiosius dici aut cogitari p̄t vbi omēs nec
uos industrie sue aim⁹ fidel' exerceat. q̄ in vi
ciosa consuetudine supanda p̄cidat mēbra impe
dientia regnū celoꝝ. nec dolore frangatur tol
let in coniugali fide oīa que q̄uis sint molestissimā
crimē tamē illicite corrupcōis. id est fornicacō
nis non h̄nt veluti si quisq; vxorē habeat siue
sterilem siue deformē corpe. siue debilez mēbris
vl' secā vl' furdam vl' claudā. vl' si quid aliud
siue morbis a doloribz languoribzq; ofedam. et
q̄cquid excepta fornicacōne cogitari p̄t vete
menē horribile pro fide et societate sustineat.
hic talem abiciat. s; etiā si non h̄eat nō ducat
eam q̄ soluta est a viro pulcrā sanam diūtem
secundā. q̄ si facē non licz multo min⁹ sibi licē
arbitret. ad vllū aliū illicitū concubitum accedē
fornicacōemq; sic fugiat. vt ab oī turpitudine
se penit⁹ extrahat. verū loquatur. neq; id iu
racōibz crebris s; morū p̄bitare omendet. rebel
lātes aduersū se oīm malarū consuetudinū innu
merabiles turbas de qb; ut oēs intelligētur
paucē omeōrate sūt ofugiens ad arcē xp̄iane
miliq; tāq; de loco supioi p̄stēnat. Si q̄s tātos
labōes imre audeat n̄ q̄ sic flagrat aōre iusticie
ut tāq; fame ac siti vehemētissimē accēsus a nullā
sibi vitā. donec ea faciet existimās vi faciat in

regū
ab
m
h
c
in
dura
temp
vite
plē
Quod
alioz
dimit
p̄cepta
seru
quo
cie
illis
nullū
reflit
correc
do
q̄ dicit
aūe
p̄p̄s
h̄
q̄mē

regnū celoꝝ. Non enī aliter poterit esse fortis
ad tolleranda oīa que imp̄cīdendis cōsuetudi
nibꝫ laboriosa et ardua et oīno difficilia seculi
huīꝫ amatores putāt. Beati ergo q̄ esuriunt
et sitiūt iusticiā qm̄ ip̄i saturabūtur. Verūptm̄
in hīs laboribꝫ cū quisqꝫ difficultatē patit̄ et p
dura et aspa gradū faciens circūfallatꝫ varijs
temptacōibꝫ et hinc atqꝫ hinc insurgē p̄terite
vite molestias intuens timet ne aggressa im
plē non possit arripierit cōsiliū ut auxiliū mēat
Quod est aut̄ aliud cōsiliū nisi ut infirmitatem
alioꝝ feāt. et eis q̄ntum pōt opituletur quā sue
dimittit desiderat subueniri. Consequēter itaqꝫ
p̄cepta misericordie videamꝫ. Mitis aut̄ et mi
sericors vnū vident̄ s̄ hoc intest qd̄ mitis est de
quo sup̄ius tractatū est. qui pietate nō cōndi
cit dimis sentētijs q̄ in sua peccā p̄ferūtur. neꝫ
illis sermōibꝫ dei quos nondū intelligit. sed
nullū b̄nificiū prestat ei cui non cōndicit. nec
resistit. Misericors aut̄ ita nō resistit. ut p̄pter
correctionē id eius faciat. quē reddēt resisten
do peiorem. Sequit̄ ergo dñs et dicit. Audistis
qd̄ dictū est oculū p̄ oculo. dentē p̄ dente. Ego
aut̄ dico vobis nō resistē aduersus malū. sed si
quis te percussit in dexterā maxillā tuam prete
illi et alterā et quī voluerit tecū iudicio cōtendē
et tunicā tuam tollē dimitte illi et palliū. Et qui

te angariauerit mille passus vade cū illo alia
duo. Oī penitēti te da a qui voluerit a te mutu
ari ne adūfatus fueris phariseoz iusticia mi
nor est non excedē in vindcā modū ne quīsqz
plus rependat q̄ accipit. Et magnus hic gra
dus est. Nemo enim facile inueniatur qui pu
gno accepto pugnū reddere velit a vno a cō
iuciante verbo audito. vnū et q̄ tatūdem va
leat referre contentus sit. Sed sine ira pturba
tus immoderatus vīdicat siue quia iustum
putat eum qui lesit prior grauius ledi q̄ lesus
est qui non leserat talem animū magna ex
parte refrenauit lex in q̄ scriptū est. oculū p
oculo. dentem p̄ dente quibz noibus significatur
modus ut iniuriā vīdicā non trāseat hec est
pacis incliatio. Perfecta autē pax est talem
penitus nolle vīdicā. Inter illud ergo p̄mū
q̄d preter legē est vt malus malū pro minore
malo reddatur a hoc q̄d dñs perficiendis disci
pulis dicit ne pro malo vllum malū reddatur
mediū quendā locum tenet vt tantū redda
tur quātū acceptā est per q̄d a sūma discordia
ad sūmam cōcordiam pro temporū distribuō
ne trāsitus factus est. Quisquis ergo malum
infert prior studio ledendi a nocendi vide quī
tum distat ab eo q̄ nec lesus rependit grauius
vl volūtatē vl factō recessit. aliquūqum a sūma

penitentia p̄
legē venit m
vnde gradus q̄
de ip̄o sumo m
est adhuc q̄d f
tudine p̄cepti
reddat m̄ si
vni. vl p̄
ascentis q̄
p̄cepto dñi i
vidi dñs si
mali ampl
ait. Ego au
lo. quanq̄
nō resistē ad
q̄d tibi fuerit
m̄d aliā
etiā ex por
lam tuā p̄
pauisset ne
q̄d ad miserā
quā eis quo m
liber dilectiss
parulis vl fi
cū a si coz
p̄p̄a p̄nātur
m̄is trāseat

iniquitate. et p[er]cessit ad summā iusticiā. ille per
ficiat q[ui] legē venit implē non solv[er]e. Duos ergo
adhuc gradus q[ui] inter sūt intelligendos reliq[ui]t
et de ip[s]o sūmo minime culmē dicē maluit. Nā
est adhuc q[ui]d faciat quā nō implet istā magni
tudine p[re]cepti. q[ui] p[er]tinet ad regnū celoꝝ. vt nō
reddat t[em]p[or]e sed minus vt vel p[ro] duob[us] p[un]ctis
vnu. v[el] p[ro] euulso oculo aurem p[er]dat hinc
ascendens qui āno nihil rependerit p[ro]p[er]inat
p[re]cepto d[omi]ni nec t[em]p[or]e adhuc ibi ē parū ei adhuc
vid[et] d[omi]no si p[ro] malo q[ui]d accepis nihil rep[er]das
mali amplius sis patus accipe. Quapropt[er] nō
ait. Ego autē dico vobis. nō reddē malū p[ro] ma
lo. quanq[ui] hoc etiā magnū p[re]ceptū sit. s[ed] ait
nō resistē adu[er]sus malū vt non solū rep[er]das
q[ui]d tibi fuerit irrogatū s[ed] etiā non resistas quo
min[us] aliud irroget hoc est enī q[ui]d cōsequēter
etiā exp[er]nit. Si q[ui]s te p[er]cussit in dextera[m] maxil
lam tuā p[re]be ei et alterā. Non enī ait. si q[ui]s te
p[er]cussit noli tu p[er]cutē. s[ed] para te adhuc p[er]cuti
q[ui]d ad misericordiā p[er]tinē h[uius] maxime sentiunt
quā eis quo multū diligūt tanq[ui] filijs v[el] q[ui]bus
libet dilectissimis suis egrotantib[us] seruiūt v[el]
paruulis v[el] freneticis a quib[us] multa sepe pa
ciūtur et si eor[um] salus id exigat p[re]sent se etiā vt
plura patiātur donec v[el] etatis v[el] morbi infir
mitas trāseat. Quos ergo d[omi]n[us] medic[us] aiarū

curandis proximis instruebat quod eos aliud
doceri possit nisi ut eorum quorum salute consulere vel
lent imbecillitates equo animo tollerarentur. Ois
namque improbitas ex imbecillitate auerit. quia
nihil innocenti est eo quia in virtute perfectus est
Queri autem potest quod sibi velit dextera maxilla sic
ei in exemplariis grecis quibus maior fides adhibe
da est inuenitur. Non multa latina maxilla tamen habet
non etiam dextram. Facies est autem quae quisque cognoscit
Et legitur apud apostolum. Tolleratis ei si quis vos
in seruitutem redigit. si quis deuorat. si quis accipit
si quis extollitur. si quis in faciem vos cedit. Deum
continuo subiugit secundum ignobilitatem dico ut expo
nat quod sic in faciem cedit. hoc est contemptum et despi
ci. Quod quid nisi ideo dicit apostolus. ut illos non su
stineret sed ut se magis quam eos sic diligeret. ut seipsum
pro eis vellet impendi. Sed quoniam facies non
potest dici dextera et sinistra et tamen nobilitas
est secundum deum et secundum hoc seculum potest esse
ita tribuitur tanquam in maxillam dextera et fini
stra. ut in quocumque discipulo christi contemptum
fuerit quod christianus est multo magis in se contem
ptum patitur sic si quos huius seculi habet honores
sicut idem apostolus cum in eo persequerentur huius
nomen christianum si taceret de dignitate quam habebat
in seculo non probet alteram maxillam cedentibus dextram
Non enim dicendo cuius romanus sum. non erat

paris in
alios qu
implet
alia colle
imponi
fac. Et f
ppor
eos a
sua q
q' d'et
du qu
in eos
nulli p
ai ait
intellig
to p' h
casi id
tate a
terio
huilita
tur p'ia
fies q' p
Principi
quarta tra
ille videb
q' ab indig
Et in eo ip

patus in se hoc cōtempni qđ pro mīmo hēbat
ab eis qui nullū nomē tam p̄ciosū et salutare
cōtempserāt. Nūquid enī iō minus postea vim
cula tollerauit que ciuibz romānis nō licebat
imponi aut quenq̄ de iniuria hac voluit accu
sare. Et si qui ei p̄pter ciuitatis Romane nomē
pep̄cerūt non tñ ille ideo p̄buit qđ starent cum
eos a tanta p̄uersitate corrigē cupēt paciētia
sua quos videbat i se sinistras partes magis
q̄ dextras honorare. Illud enī est tñ attendē
dū quo aīo fecerit oīa q̄ tenuole et dementer
in eos a quibz ista paciēbat. Nam et p̄tificis
iussi palma percussus otumeliose visus est dicē
cū ait. percussiet te dñs paries dealbate minus
intelligentibz cuius sonat. Intelligentibz ve
ro p̄p̄cia est. paries quippe dealbatus ē p̄po
crist id est simulacō sacerdotale p̄ferens digni
tate et sub hoc noīe tanq̄ candido tegmine in
teriorē q̄si luteam turpitudinē occultās. nā qđ
hūilitatis fuit mirabilis custodiuit cū ei dicē
tur. p̄ncipi sacerdotū maledicis. rñdit. nesciui
frēs qđ p̄nceps sacerdotū est. Scriptū est enī
Principē populi tui nō maledices vbi ostēdit
quāta trāquillitate illud dixisset qđ iratus di
xisse videbitur qđ tam cito tā mansuete rñdit
qđ ab indignatibz et p̄turbatis fieri non potest
Et in eo ip̄e intelligentibz verū dixit. Nesciui qđ

p̄nc̄ps est sacerdotū tanq̄ si dicēt. Ego aliū
sciui p̄nc̄pē sacerdotū p̄ cuius noīe ista fusti
neo cui maledicē phas nō est. ⁊ cui vs male
dicitis cū in me nihil aliud q̄ ei⁹ nomē oditis
Sic ergo oꝝ non simulate ista iactare. s; in ip̄o
corde esse ad oīa preparatū. vt possit canē illud
p̄phetiā. Paratū cor. m. de⁹. p. c. m. Multū enī
alterā maxillā prebē nouerūt. Diligē v̄ro illū
a quo feriūtur ignorāt. Sit v̄ro ip̄e dñs q̄ vtī
q; p̄cepta que docuit. p̄mus impleuit p̄cutiētē
se in maxillā ministro sacerdotis non prebuit
alterā s; in sup̄ dixit. Si male locutus sū expro
bra de malo si bñ cur me cedis. Non tñ ideo pa
tus corde nō fuit non solū in alterā maxillā ce
di p̄ salute oīm. sed etiā toto corpe crucifigi.
Ergo ⁊ illud qđ sequitur. Et q̄ voluerit tecum
iudicō ostendē ⁊ tunicā tuam tollē remitte illi
⁊ vestimentū ⁊ preparacōem cordis non ad oī
tacōnem opis p̄ceptū recte intelligit. S; de tu
nica ⁊ vestimento qđ dictū est non in eis sol
sed in omībus faciendū est. que aliquo iure
tp̄aliter nrā esse dicim⁹. Si enī de necēarijs hoc
impatum est quāto magis sup̄flua contempnē
cōueni. Verumptñ ea que nostra dixi eo ge
nere includēda sunt. quo dñs ipse prescripfit
dicēns. Si q̄s vult iudicō tecū ostendē ⁊ tunicā
tuā tollē. Omnia ergo illa intelligūtur de quibz

indici no
in illis
rebe ficut
gnalit oie
apientia f
opoz; sic
quanc; f
q̄ feru
teu. s; illi
colendū
aut rego
Nescio v
cum ore
ipm dilig
onclunt e
ne aiadu
esse nō o
ñ ergo v
a iō sic a
iudicio de
vestimenta
tuam tollē
hates ideo p
goze postū
gnauerit n
aliduo a h
aiois patus

iudicio nobiscū contendī pōt. ita vt a nō iure
in ius illius tūseat quī contendit v'l pro quo con
tendit sicuti est vestis domus fund⁹ iumentū
a gñalit̄ oīs pecunia. qd̄ vtrū de seruis etiā ac
cipiendū sit. magna q̄stio est. Non ei xpianū
oportz sic possidē seruū. quō equū aut argentū
quanq̄ fieri possit vt maior p̄cio valeat equ⁹
q̄ seruus a multo magis aliqd̄ aureū v'l argē
teū. s̄ ille seru⁹ si rectius a honestius et ad deū
colendū accomodatus abs te dño educatur
aut regitur q̄ ab illo pōt quī eū cupit auferre
Nescio vtrū quisq̄ dicē audeat vt vestimentū
eum contempnī debē hōiem nāq; habeo tanq̄ se
ipm̄ diligē debz. cui ab oīm dño sic ea q̄ secunē
ōndunt etiā vt inimicos diligat impatur. Sa
ne aiaduertendū est omnē tunicā vestimentū
esse. nō omne vestimentū tunicā esse. vestimē
tū ergo nomē plura significat q̄ nomē tunice
a iō sic arbitror dictū esse et quī voluerit tecū
iudicio contendē a tunicā tuā tollē remitte illi a
vestimentū tanq̄ si dicēt. Qui voluerit tunicā
tuam tollē remitte illi et si qd̄ indumētū aliud
habet. ideo pallium nōnulli int̄pretati sūt qd̄
grece positū est. nation ymagion. Et quī te an
gariauerit inquit mille passus vade cum illo
alia duo a hoc vtiq; non tā vt pedibz agas q̄
aio sis patus. Nam in ipa xpiana historia in

q̄ est auctoritas nihil tale inuenies esse factū
a sc̄is v̄l ab ip̄o dño cū in hōie quē suscipe diḡ
tus est viuendi nobis prebēt exemplū cū ta
mē fere oibus locis inuenias eos paratos fuis
se equo aīo tollerare q̄cquid eis improbe fuis
igestū. S; v̄bi grā dcm̄ putam⁹ vade cū eo alia
duo aut tria. Quo nuēro significatur p̄fecto vt
memnerit quisq; cū hoc facit p̄fectā se implē
iusticiā misericordiē p̄ferendo infirmitates eo
rū quos vult sanos fieri p̄t videri etiā p̄p̄ea
trib; exēplis hec p̄cepta insinuassee quoz̄ pi
mū est. Si quis te p̄usserit in maxillā. Secun
dū. Si quis tunicā tuā tollē voluerit. Terciū.
Si q̄s mille passus angariauerit in quo tercio
exēplo simplo duplū additur vt triplū oplea
tur. Qui nuērus hoc loco si nō ut dictū est p̄fe
ctiōne significat illud accipiat qd̄ in p̄cipiendo
tanq̄ tollerabili⁹ incipiēs paulatī creuerit do
nec pueniret vsq; ad duplū aliud p̄ferendū.
Nā primo p̄beri voluit alterā maxillā cū fuerit
dextera p̄cussa ut min⁹ p̄ferre patuis sis q̄ p̄tu
listi. Quicqd̄ ei dēx̄ significat a carius ē v̄tq; q̄
illud qd̄ sinistra significat a q̄ i re caliore aliqd̄ p̄
tulie si a i vilioze p̄ferat min⁹ ē. Dem̄ ille q̄ tuni
cam vult tollē iub; a vestimentū dimitū qd̄ a
tantūde est a nō multo ampli⁹ non tū duplū.
Tercio de mille passib; quibus addenda dicit

duo mille v
ica significā
tantū an
mūre eq
ne gibus
p̄termissu
p̄obitate
quoz̄ alt
p̄r. S;)
lacū que
p̄cūis. n
restituen
menta de
uant q̄ po
infirmitati
gandā que
h̄lētur q;
net ad m
quo quis
ē p̄ferre si
us nisi q̄ ob
tare desiderā
Non eni met
p̄nos vidēti
p̄re v̄tēti
tū p̄s m̄re ad
abusū. d̄llig

duo milia vsq; ad duplū aliud pferas iubet
ita significās siue aliquāto min⁹ q̄ ita fuit siue
tantūdem amplius quisq; improbus vite esse
voluerit equo aīo tollerandū esse. In hīs sa
ne gñibus triū exemplorū nullū gen⁹ iniurie
p̄termissum eē video. Namq; omia in quib; im
probitatē aliq̄ patimur in duo gña diuiduntē
quoz alterū est qđ restitui non p̄t. alterz qđ
p̄t. S; in illo qđ restitui non p̄t vindictē so
laciū queri solet. Quid enī p̄t q̄ p̄cussus re
p̄cussis. nūqđ p̄tēa illud qđ in corpe lesū est
restituetur integrū. s; timidus anim⁹ talia fo
menta desiderat sanū aut firmū q; ista non in
uant q̄ potius misericordiē p̄ferendā alterius
infirmitatē iudicat q̄ alieno supplicio suā mīā
gandā que nulla est. neq; hoc ea vindicta p̄
hibetur q̄ ad correctionē valet. etiā ip̄a enī p̄
net ad misericordiā nec impedit illud p̄positū
quo quisq; p̄cussus est ab eo quē correctū vult
eē p̄ferre s; huic vindictē ferende nō est p̄done
us nisi q̄ odiū quo solēt flagrare qui se vindi
care desiderāt dilectiois magnitudine sup̄auit
Non enī metuendū est ne odisse puulū filium
p̄ntes videātur. cū ab eis vapulat peccans ne
peccet vltorius. Et certe p̄fectō dilectionis ip̄i⁹
dei p̄ris mutacōe nobis p̄ponitur. cū in sequē
tibus dī. Diligite inimicos v̄ros. bñfacite hīs

qui oderūt vos . ⁊ orate p̄ hīs qui vos p̄secū
tur . Et tñ de ip̄o dicit p̄ p̄phetā . Quē enī diligit
deus corripit . flagellat autē oēm filiū quē reci
pit . dicit et dñs . Seru⁹ qui nescit volūtātē do
mīni sui ⁊ facit dīḡ plagis vapulabit paucis
Seru⁹ autē qui scit volūtātē domīni sui ⁊ faci
ens dīḡ plagis vapulabit multis . Nō ergo q̄
ritur n̄ vt ille v̄ndicet . cui rerū ordīne pt̄as da
ta est . ⁊ ea volūtate v̄ndicet . q̄ p̄ in paruulum
filiū quē p̄ etatē odisse nondū p̄t . hinc aper
tissimū exēplum dat . quo satis appareat posse
p̄cēm amore pot̄ v̄ndicari . q̄ impunitū relin
qui . vt illū in quē v̄ndicat nō pena misere . sed
correctione beatū velit . patius tamē si opus sit
equo aīo plura tollerare . ab eo illata quē vult
esse correctū . siue in eū habeat pt̄atem cohercē
di siue nō habeat . Magni autē ⁊ scī viri qui iā
optime scirent mortē istā que aīam dissoluit a
corpe non esse formidandū . s̄m̄ eoz tñ animū
quā illā timerēt nōnulla p̄cā morte punierunt
quo ⁊ v̄uentibz vtilis metus incutētur . et illi
q̄ morte puniebant non ip̄a mors noceret sed
p̄ccatū quod augeri posset . si viuerent . Non
temē illa iudicabant quibus tale iudiciū dona
uerat deus . Inde est q̄ helias multos morte
afficit ⁊ p̄pria manu ⁊ igne dimitis impato . cū
et alij multi magni ⁊ dīni viri eodē spiritū .

concordat
de p̄phetis
dñi amē
ip̄is potest
dñe dos e
replet dñi
sed igno
rudibz a
s̄ odio h
dicit qd
fiso etiā l
alens hor
defuerūt
in veteri
seruētes t
dilectione
v̄b̄ anar
legim⁹ e
s̄ sepulcra
veteri test
quē nobis
p̄ccōe quē t
vt aīa salua
fuisse enī m
tūmā factā a
amē fuisse n
salua aut t

2
cōsulendos rebus huānis nosi temē fecerint.
De quo helia cum exemplū dedissent discipuli
dño commemorātes quā ab eo factū sit vt etiā
ipsis potestātē daret petēdi de celo ignē ad con-
sumēdos eos qui sibi hospiciū non preberent
reprehēdit in eis dñs non exēplum pphete scī
sed ignorātiā vindicandi que adhuc erat in
rudibz. aduertens eos nō amare correctōni
s̄ odio desiderāē vindictā. Itaq; postea q̄ eos
docuit qd̄ esset diligē proximū tanq̄ seipm̄ in
fuso etiā spū sancto quē decē dies opletis post
ascensionē suam desup vt p̄miserat misit non
desuerūt tales vindictē. quīs multo rarius q̄
in veteri testamēto. ibi enim ex maiore parte
seruētes timore p̄mebanē. Idic autē maxime
dilectione liberi nutriebātur. Nam a petri apli
verb̄ ananias vxor eius sicut in actibz aplōz
legim⁹ exanimē ceciderūt. nec resuscitati sunt
s̄ sepulti. S; si huic libro hētici qui aduersant
veteri testamento nolunt credē paulū aplm̄
quē nobiscū legūt intueant dicentē de quoddā
peccōre quē tradidit sathane in iteritū carnis
vt aīa salua sit. Et si nolūt hic mortē intelligē
fortasse enī incertū est quālibet vindictā p̄ sa-
thanā factā ab aplō fateant non eū odio sed
amore fecisse manifestat illud adiectū. vt aīa
salua sit aut in illis libris quibus ipsi magnā

tribuunt auctoritate. aduertat q̄ dicim⁹ nisi
scriptū est aplm̄ Thomā imp̄ratum quā dā a
quo palma percussus esset. atrocissime mortis
supplicium aiam tñ eius cōmendat. vt in futuro
ei seculo p̄ceretur cuius a leone occisi. a cetero
corpe discēptam manū canis intulit mēsis in
quibus uiuabatur aplūs. Cui scripture licet
nobis nō credē. Non enī est in catholica cano
ne. Illi tñ eam a legūt a tanq̄ in corruptissimā
uerissimāq; honorāt qui aduersus corpales vi
dictas que sūt in veteri testamēto nescio qua
aeritate a crimine suūit. quo aīo a q̄ distribu
tōe tpm̄ facta sūt. oīno nesciētes. Tenebitur
ergo in hoc iniuriarū gñe q̄ per vindictā hūc
iste a xp̄ianis modus. vt accepta iniuria non
surgat odiū. s; infirmitatis mīa patus sit aīm⁹
plura perpeti. nec correctionē negligat qua v̄l
consilio v̄l auctoritate v̄l potestate v̄t potest
Aliud iniuriarum genus est. quod integrum
restitui potest. cuius due sunt species. vna ad
pecuniā altera ad opam pertinet. Quapropt̄
illius de tunica et vestimento. huius de anga
ria mille passuum et duum milium exempla
subiecta sunt. quia a reddi vestimētum potest
et quem adiuueris opera. potest te etiam ipse
si opus fuerit adiuuare. nisi forte potius ita di
stinguendū est. vt p̄us qd̄ positū est de percussa

manilla oia
bis v̄l rest
p̄tū est d
re hūc si
q̄ volueri
cū auct
debeat.
sine vi
opam
sicut fa
se illic
tis p̄t
qui im
iniuria
dissimū
xp̄ianis
nisi est
ter ad
erit m
ti in qua
a iuste p
immo cent
p̄tū petat
nūc abili
ne alteri
immo p̄t
dasi q̄

maxilla oia significz. q̄ sic ingerūtur ab impro-
bis. vt restitui nō possint nisi vindicta. scdm q̄
positū est de restimēto oia significet q̄ possunt
restitui sine vindicta et ideo fortasse additū ē
q̄ voluerit tecū iudicō ostendē quia qd̄ p̄ iudi-
ciū auferē nō ea m̄. putat auferri cui vindicta
debeat. Tercū vero ex vtroq; defectū sit vt et
sine vindicta et cū vindicta possit restitui. Nā quā
opam indebitā violentē exigit sine ullo iudicio
sicut facit quā angariat hōiez improbe et cogit
se illicite adiuuari ab inuito et penā improbita-
tis pōt lue. et opam reddē si hanc ille repetat
qui improbū ptulit. In hīs ergo oibus gnibz
iniuriarū dñs docet patientissimū et misericor-
dissimū et ad plura pferenda patissimū aim
xp̄iam esse oportē. S; qm̄ paruū est non nocē
nisi etiā p̄stes bñficiū q̄ntum potes. Consequē-
ter adiūgit et dicit. Omī petenti te da et q̄ volu-
erit mutuari a te ne aduersatus fueris. oī petē-
ti inquit. non oia petenti. vt id des qd̄ honeste
et iuste potes dare. Quid si enī pecuniā petat q̄
innocentē conetur opprimē. q̄ si postremo stu-
piū petat. S; ne multa psequitur que sunt in-
nuērabilia id pro facto dandū est. qd̄ nec tibi
nec alteri noceat. q̄ntum sciri aut credi ab hō-
mine pōt. et cui iuste negaucis qd̄ petit iudicā-
da est ipa iusticiavt nō manē eū dimittas. ita

oī petenti te dabis. q̄m̄ non sem̄p id qd̄ pet̄t
dabis. s̄ aliqui melius aliqd̄ dabis cū petētem
iniuste correxeris. q̄ aut̄ ait. qui vult a te mu-
tuari ne aduersatus fueris. ad aīm referendū
est. hilarē enim datorem diligit deus. Mutua-
tur aut̄ oīs qui accipit. etiā si non ip̄e solutur
est. Cum ei misericordib; deus plura restituat
oīs qui bñficiū p̄stat feneratur. aut si nō placet
accipe mutuātem. nisi eū qui accipit redditur
intelligendū est dñm ip̄a duo ḡna prestandi
esse oplerū. Nāq; aut donam⁹ qd̄ damus tem-
le. aut reddituro cōmodamus. Et plerūq; ho-
mines q̄ p̄posito d̄mo premio donare pati sūt
ad dandū quod mutuū petitur pigri sūt. q̄si
nihil recepturi a deo cū rem q̄ datur. ille q̄ acci-
pit exsoluat. Recte itaq; adhuc bñficiū tribuē-
di genus nos d̄ma auctoritas hortat̄ dicens.
Et qui voluerit a te mutuari ne aduersatus fu-
eris id est ne p̄pt̄ea volūtatem alienes. ab eo
q̄ pet̄t q̄ et pecunia tua vacat. ⁊ deus tibi non
redditurus est cū habeo reddiderit. Sed cum
id ex p̄cepto dei facis apud illū qui hoc iubet
infructuosū esse nō p̄t. Deinde adiūxit ⁊ dixit
Audistis quia dictū est diliges proximū tuū ⁊
oderis inimicū tuū. Ego autē dico vob̄ diligite
inimicos vestros. ⁊ bñfacite hijs q̄ oderūt vos
⁊ orate pro hijs qui vos persecutur. vt sc̄tis

fili p̄t v̄t
fuit. n̄p̄
et m̄hos.
quā
publicam
amptus f
Estote ex
celis est
enā min
mur ea q̄
fctio aut
ofultur.
⁊ ito sic
⁊ p̄ v̄st
vt deus in
p̄fcta tari
leorū v̄st
telligit. e
tur oderi
ros suruen
q̄ proximū
Eius aut̄ im
p̄ficiet teme
mimici dilecti
q̄s nōnulli
publicanus e
ge d̄m̄ est

filijs pijs vti qui est in celis. qui solem suū oriri
iubet. et sup bonos et malos et pluit sup iustos
et iniustos. Si enī dilexeritis eos qui vos dili-
gunt quā mercedē hēbitis. nōne et hoc faciunt
publicani. et salutaueritis frēs vros tm̄ quōd
amplius faciātis. nonne et Ethnici hoc faciunt
Estote ergo vos pfecti sicut et p̄r vester qui in
celis est pfectus est. Sine ista dilectione qua
etiā inimicos et psecutores nros diligere iube-
mur ea q̄ supius dicta sūt implē quis p̄t. per-
fectio autē misericordie q̄ plurimū aie laborātū
consulitur. vltra dilectionē inimici porrigi nō p̄t
et ideo sic clauditur. Estote ergo vos pfecti sic
et p̄r vester qui in celis est. pfectus est. ita tñ
vt deus intelligat pfectus tanq̄ deus. et anima
pfecta tanq̄ aia. gradū est tñ aliquē in phari-
seorū iusticia. q̄ ad legē veterē ptinet. huic in-
telligit. q̄ multū hōies eos etiā a quibz diligi-
tur oderūt sicut luxuriose filij pntes cohercito-
res luxurie sue. Ascendit ergo aliquē gradū
q̄ proximū diligit q̄uis adhuc oderit inimicū
Eius autē impio qui venit legē impio nō soluē
p̄ficiet tenuolentiā et benignitatē cum eā ad
inimici dilectionē pduxerit. Nam ille gradus
q̄uis nōnullus si tam paruus est. tñ vt cum
publicanus etenū esse possit cois. nec qd̄ in le-
ge dictum est oderis inimicū tuū. vix intentis

Iusto accipienda est. s. p. mitteris infirmo. Ori-
tur hic sane nullo mō dissimulanda questio
q̄ huic p̄cepto dñi quo nos hortat diligē imi-
micos n̄ros. a bñfacē hīs q̄ nos odēt et ora-
re p̄ hīs q̄ nos p̄sequūtur. Multe alie scriptu-
rarū pres mī⁹ diligūtur a sobrie cōsiderātibz vi-
dētur adūse. q̄ a in p̄phetis iueniūtur multe i-
p̄caōes adūsus inimicos. q̄ maledicōes pu-
tātur. sic a illud. fiat mēsa eoz in laqueū a ce-
tera q̄ ibi dicūtur. Et illud. fiat filij ei⁹ pupil-
li. a vxor ei⁹ vidua et alia q̄ sup̄ l̄ infra in eodē
psal. i p̄sonā iudae p̄ p̄phaz dicūt. Multa alia
vsqz quaqz i scripturis repiūtur. q̄ videant eē
cōtra a huic p̄cepto dñi a illi apostolico q̄ ait
Bñdicite a nolite maledicē. cū a de deo scriptū
sit. q̄ maledixerit ciuitatibz q̄ verbū eius non
acceperit. a meōratus aplūs de quod ita dixit
Redd; illi dñs s̄m̄ opa illi⁹. S; hec facile soluū-
tur q̄ p̄pha p̄imp̄caōez q̄d eēt futurū accidit
nō optātis vto. s; spū p̄uidētis. ita a dñs. ita
a ap⁹. quāq̄ in hoz eē verb nō huc iuenit q̄d
optauerit. s; q̄d p̄dixerit. non enī q̄d ait dñs
re tibi capharnaū. aliud sonat n̄ aliq̄d ei ma-
li euēturū merito infidelitatis. q̄d futurū dñs
non maliuolentia optabat sed d̄mitate cerne-
bat. Et aplūs non ait reddat. Sed reddet illi
dñs iuxta opa eius q̄d verbū p̄nūciātis est

nō imp̄ca
quā dicit
dicit p̄ph
ait solent
p̄dicē. sic
erāt. sepe
e. p. m. s.
mitter.
diuise
hic enī
merito
p̄man
rarū in
plurim
verget il
Si quis
tem pe
nō ad
illo dñ
quosdā
ai dñs
beat. Nec
p̄ca esse
gratiora
is diuici
p̄. Man
m. Sāc

nō imprecātis. sicut a de illa ypocriti iudeorū de
qua iā dictū est cui euerfionē imminē cernebat.
dixit. p. cussiet te de⁹ paries dealbate. Prophe
aūt solent maxime figura imprecātis futura
p̄dicē. sicut figura p̄teritū tp̄is ea que ventura
erāt. sepe cecinerūt. sicut a illud. q̄re fre. gen.
e. p. m. s. imania cū ea non q̄si iam t̄nsacta mei
misset. s̄ ventura p̄spicēt. Tale etiā illud est.
diuiserūt sibi vestimenta mea a. s. v. m. m. s. Et
hic enī non dixit. diuident sibi v. m. a. s. v. m.
mitent sorte. nec t̄n de h̄is verbis quisq̄ calū
pmiatur. nisi qui nō sentit varietatē istā figu
rarū in loq̄ndo. nihil veritatis rerū minue et
plurimū addē affectib; aiorū. S; illud magis
urget istā questionē q̄ dicit aplūs Johānes
Si quis scit peccatē fr̄em suū p̄c̄m non ad mor
tem postulabit et dabit illi dñs vitā q̄ peccat
nō ad mortē. Peccatū aūt est ad mortē nō pro
illo dico vt roget q̄s. Aperte enī ostendit esse
quosdā fr̄es p̄ quib; orare nō nobis p̄cipitur
cū dñs etiā p̄ p̄secutorib; v̄ris orare nobis iu
teat. Nec illa q̄stio solui p̄t nisi fateamur aliq̄
p̄c̄ā esse in fr̄ibus. que inimicorū p̄secucione
grauōra sint. fr̄es aūt xp̄ianos significari mul
tis diuiciarū scripturarū documētis. probari
p̄t. Manifestissimū t̄n est id qd̄ aplūs ita po
nit. Sc̄ificatus est enī vir infidel̄ in vxore. Et

ſcificata eſt mulier infidelis in fr̄e . non enī ad
didit n̄ro . ſ; manifeſtū exiſtimauit cū feis noīe
xp̄ianū intelligi voluit . q̄ infidelē hr̄et vxorem
a iō paulo poſt dicit . q̄ ſi infidel̄ diſcedit . diſce
dat . nō enī ſeruitutū ſubiectus eſt frater v̄l ſo
ror in hm̄oi . Peccatū ergo fr̄is ad mortē puto
eſſe cū poſt agnōnem dei . p̄ grām dñi noſtri
iſhu xp̄i quīſq; oppugnat frat̄nitatē . a adūſus
ip̄am grām q̄ recōſiliatus eſt deo . inuidētie faci
bus agitāt . peccatū aut̄ non ad mortē eſt . ſi q̄ſ
q̄ nō amorē a fr̄e alienauerit . S; officia frater
nitatū debita p̄ aliq̄ infirmitatē aī non exhibu
it . Quapropt̄ a dñs in cruce ait . Pater igno
ſce illis quia neſciūt quid faciūt . Nondū enim
gr̄e ſpūs ſc̄i p̄cipēs facti ſocietatē ſandte frat̄
nitatis im̄erāt . a beatus Stephanus in actibz
aplōrum orat pro eis a quibz lapidatur . non
dū xp̄o crediderāt neq; aduerſus illā d̄em gra
ciā dimicabāt . Et aplūs Pau . p̄pt̄ea credo nō
orat p̄ alexandrio . q̄ iā frater erat a ad mortē
id eſt inuidie facibz frat̄nitatē oppugnādo pec
cauerat . Pro hijs aut̄ q̄ non obrupant amorē
ſ; timore ſubcubuerūt orat vt eis ignoſcat . ſic
ei dicit Alexander erari? multa in mala oñdis
redd; illi domin? ſm̄ opa eius . quē a tu euita
valde enim reſtitit ſermonibz noſtris . Demde
ſubiūgit pro quibz orat ita dicens . In prima

mea infirmitate
beliquit nō
liberante
p̄p̄ia nō ſit i
dñi remans
ſci p̄tentia
p̄ci tante
ſubite nō
a agnoſc
iudas p̄c
us tū deſ
tate veni
eſt . quali
multo aī
ſent . vt v
aim ad hu
damq; v
p̄pter pi
illos hr̄e
te in ſpm̄
nā oppūgi
tius ſc̄i . q̄
ro ſeulo di
in ſpm̄ ſane
p̄p̄ia p̄cipi
v̄tūq; hoc
dicit alio lo

mea defensione neō mihi affuit sed oēs me de-
reliquerūt nō illis iputeſ. Iſta drā peccatorū
iudā tradentē a petro negāte diſtinguit nō q̄
petētū nō ſit ignoſcendū. ne cōi illam ſententiā
dñi veniaui. q̄ p̄cepit ſemp ignoſcendū eſſe
ſci petenti. vt ſibi frater ignoſcat. ſ; quia illi
peccī tanta labes eſt. vt deprecandi huilitatē
ſubire nō poſſit. etiā ſi peccm ſuū mala conſciā
a agnoſcē a enūciare cogatur. Cum enī dixit
iudas peccaui q̄ tradidi ſanguinē iuſtū facili-
us tñ deſperacōne cucurrit ad laqueū. q̄ huili-
tate veniā deprecatus eſt. Quapropt̄ multū inē
eſt. quali penitentie ignoſcat deus. Multi enī
multociq̄ ſe fatent̄ peccaſſe atq; ita ſibi ſuccē-
ſent. vt vehement̄ ſe peccaſſe nollent. ſ; tamē
aīm ad huiliandū. et obterendū cor. implorā
damq; veniā non deponūt. q̄ mentis affectōez
p̄pter peccī magnitudinē iam te dampnacōni
illos h̄re credendū eſt. a hoc eſt fortatte pecca-
re in ſpm̄ ſc̄i. id eſt p̄ maliciā a inuidiā frater-
nā oppūgnare caritatē. poſt acceptā grām ſpi-
ritus ſc̄i. q̄d peccatū dñs neq; hic neq; in futu-
ro ſeculo dimitti dicit. vñ queri p̄t vtrū iudei
in ſpm̄ ſanc̄tū peccauerint. qñ dixerūt q̄ in bel-
zebub p̄ncipe demonioꝝ demoia dñs expellēt
vtrūq; hoc in ipm̄ dñm dictū accipia q̄ de ſe
dicit alio loco. Si enī prēm familias belzebub

uocauerūt quāto magis domesticos ei⁹. an quā
de magna inuidētia dixerūt ingrati tā presenti
bus beneficijs. quāuis nondū xpīam fuerint. tñ
ppter ipam inuidētie magnitudinē in spm̄ scm̄
peccasse credēdi sunt. Non enī hoc colligitur de
verb̄ domini quāuis enī eodē loco dixerit. quicūq;
enī dixerit verbū neq; in filiū hoīs remittet ei
q̄ aut dixerit aduersus spm̄ scm̄ non remittet
ei. neq; in hoc seculo neq; in futuro. tñ uideri
pōt adhuc eos monuisse vt accēdāt ad grām
a post acceptā grām nō ita peccēt ut tūc pecca
uerūt. Nūc enī in filiū hoīs dixerit verbū neq;
a pōt eis dimitti. si cōuersi fuerint a eis credi
derint. et spm̄ sanctū acceperint quo accepto
si fratritati inuidē. a grām quā acceperant. op
pugnare uoluerint. nō eis dimitti neq; in hoc
seculo neq; i futuro. Nā si eos sic hērēt cōdēpnā
tos ut nullā spē illi reliq̄sser. nō adhuc monē
dos iudicāet cū addidit dicēs. Aut facite arbo
rē bonā a fructū ei⁹ bonū. a facite arborē ei⁹ ma
lā a fructū ei⁹ malū. Sic itaq; accipiat diligē
dos inimicos eē a bñfaciend hīs q̄ nos odēt
a orandū p eis q̄ nos psequūtur. ut p quibus
dā etiā fratru peccatis intelligat non pceptū
esse. ut oremus ne per impericiā nrām diuina
scriptura. qd fieri non pōt a se dissentire uide
atur. S; utrū sicut p quibusdā non est orand

ita etiā con
apostolus
labios illi
p quo aut
enim certā
salutē. a
b quia se
nō vis
de hīs
corriget
tam est
cōm dñi
p dicitio
sicut ab
iā dicitū
res orare
ut lapidē
hinc n
mare e
utru co
nam ipa
dida ma
gnate tar
mitur ap
in vto mō
regnu pat
subiat p

ita etiā cōi aliquos orandū sit. nondū satis
apparet. gñaliter enī dictū est. bñ. a nolite ma
ledicē. a illud. nemini malū p malo reddētes
p quo aut non oras nō etiā cōi illū orans. pōt
enim certā eius vidē penā. a pemitus desperatā
salutē. a non qz odisti eū ideo p illo non oras
s̄ quia sentis te nihil posse p̄ficē. a oīem tuā
nō vis repellī a iustissimo iudice. S; quid agi
de hīs cōi quos oratū a sc̄is accepim⁹. non vt
corrigerētur. Nam hoc mō pro ip̄is potius ora
tum est s̄ ad illā vltimā damnacōem nō sicut
cōi dñi traditorē. p̄ p̄phetā nā illa vt dictū est
p̄dicio futuroꝝ non optacio supplicij fuit. nec
sicut ab aplō cōi alexandrū. nam a inde satis
iā dictū ē s̄ sicut in apoc. Johis legim⁹ Marti
res orare vt v̄dicētur cum ille p̄mus martir
vt lapidatorib; suis ignoscētur orauerit. Sed
hinc nō oport; moueri. Quis enī audeat affir
mare cū illi sc̄i candidatī se v̄dicare p̄ceterit
vtrū cōi ip̄os hoies an cōi regnū p̄c̄i p̄ceterit
Nam ip̄a est plena a sincera iusticie a mie v̄m
dicta martirū vt euertatur regnū p̄c̄i quo re
gnate tanta perpessi sūt. Ad cui⁹ euersionem
m̄itur aplūs dicēs. Non ergo regnet peccatū
in v̄o mōrli corpe. Destruit aut a euertit p̄c̄i
regnū partī correptione hoim. vt caro spiritui
subiciat partī damnacōe pseuerantiū in p̄c̄o

vt ita iusticia ordinētur vt iustis cum xp̄o re-
gnantibz molesti esse nō possint. Intuē aplm̄
Pau. nōne vidi in seip̄o Stephanū martirē
vindicare cū sic dicit. Non sic pugno q̄si aerē
cedēs. s; castigo corpus meū. a seruituti subicio
Nā hoc vtiq; i se psternebat a debilitabat a vi-
ctū ordinabat vñ Stephanū ceterosq; xp̄iaōs
fuerat psecut⁹. Quis ḡ vincit martires scōs
nō talē suā vindictā a dño eē depeatos cū etiā
finē hui⁹ seculi in q̄ tāta exicia ptulerēt ad suā
vindictā potuerit libēter optare. q̄ q̄ orāt a p
inimicis suis orāt q̄ sanabiles sūt. cōn illos nō
orāt q̄ insanabiles eē voluerūt. q̄ de⁹ q̄ pumē
do illos nō ē malivolus tortor s; iustissim⁹ ordi-
nator. Sine vlla ḡ dubitacōe diliga⁹ inimicos
nōs bñfaciam⁹ eis qui oderūt nos a oremus
p eis qui nos psequūtur. Qd autē oñt positū
ē vt scitis filij p̄is v̄ri q̄ in cel est. ex illa regla
intelligendū ē q̄ a Johs dicit. Dedit p̄tate fi-
lios dei fieri. vñ⁹ enī naturalit̄ filij est q̄ nescit
peccatē oino nos aut p̄tate accepta efficiamur fi-
lij inq̄tū illa q̄ ab illo p̄cipiūt iplēiū. vñ apli-
ca discipliā adopcōz appellat q̄ ietnā hēditatē
vocamur. vt cohēdes xp̄i eē possu⁹. filij ḡ effici-
emur regnacōe sp̄itali a optamur i regnū dei
nō tāq̄ alicui s; tāq̄ ab illo sc̄i a cati h̄ ē oditi vt
vñū bñficiū sit q̄ nos fecit eē p̄ oipotētā suā cū

ante illam
tantū filij v̄ri
tunc. Itaq;
facit ita vt
cat p̄ ipm̄ vt
vocat Ille
cū sup̄ bo
iustos su
sibile acc
dū est en
mibi sol i
nomē dī
cipias it
a malis a
est xp̄us.
lum sp̄im
a ista p̄p
facionē
exilime
a sc̄is qu
illo libro q
nō oras ei
ger mī bo
qua dicit
sup̄ ea. S; si
bonitate do
h̄ bo eē vol

ante nil essem⁹ alterū quo adoptauit vt cū eo
tanq̄ filij vita eterna p̄nrā participacōe siue
remur. Itaq; nō ait. Facite ista q̄ estis filij s̄
facite ista vt sitis filij. Cū autē ad hoc nos vo
cat p̄ ip̄m v̄ngem̄tū ad similitudinē suam nos
vocat Ille enī sicut quē dicit solem suū oriri fa
cit sup bonos ⁊ malos et pluit sup iustos ⁊ im
iustos siue solē suū non istū carnis oculis vi
sibile accipias. s̄ illam sapiam de q̄ dicit. Can
dor est enim lucis eterne de q̄ itē dī. Ortus est
m̄hi sol iusticie ⁊ iterū vobis aut qui timetis
nomē dñi orietur sol iusticie vt etiā pluuiā ac
cipias irrigacōem doctrine veritatis q̄ ⁊ bonis
⁊ malis apparuit ⁊ bonis ⁊ malis euāgelisat⁹
est xp̄us. Siue istū solem manus accipe nō so
lum hoīm s̄ etiā pecoz corpeis oculis p̄palatū
⁊ istā pluuiā qua fructus signūtur quā ad re
fectionē corpis dati sūt. qd̄ probabili⁹ intelli
gī existimo vt ille sol spiritalis nō oriatur n̄ bonis
⁊ scīs quia ⁊ hoc ip̄m est qd̄ plangūt iniqui in
illo libro quā sapia salomonis inscribit et sol
nō ortus est nob̄ et illa spirital̄ pluuiā nō irri
get nisi bonos quia malos significabat v̄mea de
qua dictū est. Mādabo nubib; meis ne pluāt
sup eā. S; siue illud siue hoc intelligas magna
bonitate dei fit q̄ nobis imitanda p̄cipitur si fi
lij dei eē volum⁹. Quātum enī hui⁹ vite solaciū

afferat lux ista visibilis et pluuia corporalis quae tam
ingratus est ut non sentiat quod solacium videtur
et iustis in hac vita et peccatoribus coiter exhiberi.
Non autem ait quod facit solem oriri super bonos et ma-
los sed addit suum id est quod ipse fecit atque constituit
et a nullo aliquid superstitit et faceret sicut in gene-
oibus lunaribus scribitur quod proprie potest dicere sua esse
omnia quae de nihilo creauit. ut hinc ut admonere
mur quia liberalitate inimicis nostris ex precepto
illius prestare debeamus quod nos non creauimus. sed
muneribus eius accipimus. Quis autem potest vel pa-
ratus est ab infirmis iniurias sustinere quantum
eorum saluti praestet et malle amplius iniuriam alie-
ne perpeti quam id quod perpeffus est reddere omni pete-
ti a se aliquid vel id quod petit si habetur et si recte
dari potest vel consilium bonum vel temerolum dare animi
nec se auertere ab eo qui mutuari cupit diligenter ini-
micos et benefacere hijs qui se oderunt. orare pro eis qui
se persequuntur. Quis ergo haec facit nisi plene profectus
quod misericors qui vno consilio misericordia deum opor-
tunitate illo qui ait. Misericordiam volo magis quam sa-
crificium. Bene ergo misericordes quoniam ipsorum misere-
bitur. Sed iam omode fieri puto ut hic locus tam lon-
go voluit fatigatus respiret aliquantulum et ad ce-
tera se reficiat in alio libro consideranda.

Explicit Liber primus beati Augustini Episcopi de misericordia.

Incipit
ex quo placet
viam et a

magis
Quis est
dies videtur
quasi per
vult vi
Audi e
ligis ho
inquit li
tur doli
cem a
sunt in
amus i
quatur
bonum a c
sequamur
par est r
par est n
vult opa
ta dicit

